

Utrikesutskottets utlåtande 2019/20:UU5

Kommissionens arbetsprogram 2020 och kommissionens meddelande om konferensen om Europas framtid

Sammanfattning

I detta utlåtande behandlar utskottet kommissionens arbetsprogram för 2020 och kommissionens meddelande om konferensen om EU:s framtid. Utskottet föreslår att riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna.

Yttranden har lämnats av konstitutionsutskottet, skatteutskottet, civilutskottet, försvarsutskottet, socialförsäkringsutskottet, miljö- och jordbruksutskottet samt arbetsmarknadsutskottet. Konstitutionsutskottet har yttrat sig om båda kommissionsdokumenten, medan samtliga andra utskott har yttrat sig enbart över arbetsprogrammet. Samtliga yttranden finns som bilagor till detta utlåtande.

När det gäller arbetsprogrammet antogs det av kommissionen den 29 januari 2020. Kammaren har med stöd av 9 kap. 20 § riksdagsordningen hänvisat kommissionens arbetsprogram till utrikesutskottet för granskning och utlåtande. I sitt årliga arbetsprogram anger kommissionen de politiska prioriteringarna för det kommande året. Detta är det första arbetsprogrammet som läggs fram under von der Leyen-kommissionens mandatperiod.

Utrikesutskottet är positivt till att kommissionen presenterar ett arbetsprogram med specifika initiativ då det underlättar medlemsstaternas planering av EU-arbetet och bidrar till öppenhet kring kommissionens prioriteringar. Utskottet framhåller bl.a. betydelsen av att kommissionen är tydlig i sina prioriteringar så att utskottens resurser kan användas effektivt och de nationella parlamenten kan fullgöra sina uppgifter på ett ändamålsenligt sätt. På en övergripande nivå framhåller utskottet att EU måste uppfylla sina förpliktelser på de områden som unionen har åtagit sig och där det finns ett tydligt europeiskt mervärde. Det är därför centralt att kommissionen även i fortsättningen lägger vikt vid genomförandet av befintlig lagstiftning. Utskottet är positivt till kommissionens arbete med bättre lagstiftning.

Utskottet ser fram emot att regeringen återkommer till riksdagen allteftersom de enskilda förslagen i kommissionens arbetsprogram presenteras.

När det gäller konferensen om EU:s framtid anser utskottet bl.a. att det är viktigt att diskutera former för att öka den demokratiska legitimiteten i EU men att detta kan göras på olika sätt och med olika utgångspunkter. Enligt utskottet bör regeringen verka för en saklig och realistisk framtidskonferens som utgår från medborgarnas behov och synpunkter men som inte skapar orimliga förväntningar. Utskottet ser positivt på olika insatser för att öka informationen och kunskapen om EU och för att medborgarna, civilsamhället och näringslivet ska kunna kanalisera synpunkter. Den demokratiska förankringen av EU-samarbetet är viktig och den parlamentariska förankringen är central. Utskottet framhåller bl.a. att nationella parlament behöver involveras nära i arbetet med konferensen. Nationella parlament, politiska partier och lokala och regionala folkvalda kan föra en dialog byggd på representativitet och utskottet anser att folkvalda parlament som väljs i allmänna val är det sätt att kanalisera folkviljan som har högst legitimitet i europeisk demokrati. Det är parlamenten och de valda partiföreträdarna som ytterst representerar medborgarna i det politiska beslutsfattandet. Framtidskonferensen bör inte ändra den grundordningen och konferensen bör därmed ses som ett komplement till den representativa demokratin.

I utlåtandet finns två motivreservationer (V, L) och två särskilda yttranden (SD, V).

Granskade dokument

Kommissionens meddelande Kommissionens arbetsprogram 2020 – En ambitiösare union (COM(2020) 37).

Kommissionens meddelande Hur konferensen om Europas framtid kan se ut (COM(2020) 27).

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Dokumentens huvudsakliga innehåll	7
Utskottets överväganden.....	10
Reservationer	17
1. Kommissionens meddelande om konferensen om Europas framtid, punkt 2 – motiveringen (V)	17
2. Kommissionens meddelande om konferensen om Europas framtid, punkt 2 – motiveringen (L).....	17
Särskilda yttranden	18
1. Kommissionens meddelande om kommissionens arbetsprogram 2020, punkt 1 (SD)	18
2. Kommissionens meddelande om kommissionens arbetsprogram 2020, punkt 1 (V)	19
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över granskade dokument	21
<i>Bilaga 2</i>	
Förteckning över utlåtanden	22
<i>Bilaga 3</i>	
Konstitutionsutskottets yttrande 2019/20:KU6y	23
<i>Bilaga 4</i>	
Skatteutskottets yttrande 2019/20:SkU6y	27
<i>Bilaga 5</i>	
Civilutskottets yttrande 2019/20:CU2y	32
<i>Bilaga 6</i>	
Försvarsutskottets protokollsutdrag 2019/20:20	38
<i>Bilaga 7</i>	
Socialförsäkringsutskottets yttrande 2019/20:SfU4y	40
<i>Bilaga 8</i>	
Miljö- och jordbruksutskottets yttrande 2019/20:MJU5y	48
<i>Bilaga 9</i>	
Arbetsmarknadsutskottets yttrande 2019/20:AU4y	53
<i>Tabell</i>	
Granskningsutlåtanden den 15 november 2018–12 mars 2020.....	22

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Kommissionens meddelande om kommissionens arbetsprogram 2020

Riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna i denna del.

2. Kommissionens meddelande om konferensen om Europas framtid

Riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna i denna del.

Reservation 1 (V) – motiveringen

Reservation 2 (L) – motiveringen

Stockholm den 12 mars 2020

På utrikesutskottets vägnar

Kenneth G Forslund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kenneth G Forslund (S), Hans Wallmark (M), Hans Rothenberg (M), Pyry Niemi (S), Kerstin Lundgren (C), Håkan Svenneling (V), Margareta Cederfelt (M), Björn Söder (SD), Sara Heikkinen Breitholtz (S), Lars Adaktusson (KD), Annika Strandhäll (S), Fredrik Malm (L), Ludvig Aspling (SD), Janine Alm Ericson (MP), Magnus Ek (C), Jamal El-Haj (S) och Lars Andersson (SD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Kommissionens arbetsprogram

Kommissionen antog den 29 januari 2020 meddelandet Kommissionens arbetsprogram 2020 – En ambitiösare union (COM(2020) 37). Den svenska översättningen kom in till riksdagen den 3 februari. Kammaren har med stöd av 9 kap. 20 § riksdagsordningen hänvisat kommissionens arbetsprogram för 2020 till utrikesutskottet för granskning och utlåtande.

I enlighet med det interinstitutionella avtalet om bättre lagstiftning är arbetsprogrammet del av en process där kommissionen, rådet och Europaparlamentet diskuterar och enas om lagstiftningsprioriteringar inför kommande år genom en gemensam deklaration. Detta gör de vanligen i december men i år kommer de att göra det vid en tidigare tidpunkt.

Utrikesutskottet har gett övriga utskott möjlighet att yttra sig över arbetsprogrammet. I remissen ställdes följande frågor:

- Finns alla relevanta förslag med i arbetsprogrammet eller fattas det viktiga förslag?
- Finns det förslag med i arbetsprogrammet som utskottet inte anser bör läggas fram?
- Har utskottet några kommentarer kring kommissionens prioriteringar eller övergripande strategiska inriktning?
- Är alla förslag lika prioriterade för utskottet att följa? (frågan besvaras i det fall utskottet finner det meningsfullt att göra en prioritering)
- Finns det i övrigt något särskilt kring hur frågorna har behandlats tidigare eller kommer att behandlas framöver i riksdagen som utskottet ser behov av att lyfta fram i förhållande till arbetsprogrammet?

Regeringen lämnade den 26 februari in en faktapromemoria om arbetsprogrammet (fakta-PM 2019/20:FPM19). Utskottet fick den 5 december 2019 information om arbetsprogrammet av EU-minister Hans Dahlgren. Utskottet följer därutöver löpande EU-frågorna inom sitt beredningsområde. Den 6 februari 2020 redogjorde EU-kommissionär Ylva Johansson för arbetsprogrammet i utrikesutskottet. Övriga utskott fick möjlighet att delta i sammanträdet. Utskottet får föredragningar av regeringen inför möten i rådet för utrikes frågor och i vissa fall inför allmänna rådet. Utöver detta hålls särskilda föredragningar om EU-frågor. Under riksmötet 2019/20 har utskottet fått följande föredragningar på EU-området (fram till justeringen av detta betänkande):

- Överläggning om budgetrubriken Grannskapet och omvärlden i EU:s nästa långtidsbudget med kabinetssekreterare Robert Rydberg, Utrikesdepartementet (UD) den 10 mars 2020.

- Föredragning om en möjlig global EU-sanktionslagstiftning för mänskliga rättigheter av utrikesrådet för politiska frågor Elinor Hammarskjöld m.fl., UD, den 13 februari 2020.
- Överläggning om effektivisering av beslutsfattandet inom EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik (GUSP) med kabinetssekreterare Robert Rydberg, UD, den 23 januari 2020.
- Föredragning om brexit av EU-minister Hans Dahlgren den 23 januari 2020.
- Föredragning om EU, Latinamerika och Västindien av utrikesrådet för politiska frågor Elinor Hammarskjöld m.fl. den 24 oktober 2019.
- Överläggning om regeringens ståndpunkt gällande Syrien inför utrikesrådet (Foreign Affairs Council, FAC) med utrikesminister Ann Linde den 11 oktober 2019.
- Föredragning om avtalet mellan EU och Kuba av kabinetssekreterare Annika Söder den 10 oktober 2019.
- Föredragning om en möjlig global EU-sanktionslagstiftning för mänskliga rättigheter av departementsrådet Gustaf Lind m.fl., (UD), den 12 september 2019.

Meddelandet om konferensen om EU:s framtid

Kommissionens ordförande Ursula von der Leyen utlovade i sin politiska vägledning för kommissionens arbete under den kommande mandatperioden en konferens om Europas framtid. I november 2019 presenterade Frankrike och Tyskland ett gemensamt dokument på samma tema. Europeiska rådet antog slutsatser om bl.a. konferensen den 12 december 2019 och Europaparlamentet antog en resolution om konferensen den 15 december 2019. Kommissionens bidrag till diskussionen presenterades den 22 januari 2020 genom meddelandet Hur konferensen om Europas framtid kan se ut (COM(2020) 27). Allmänna rådet hade en första diskussion om konferensen den 28 januari och kommer att diskutera frågorna vidare.

I meddelandet beskriver kommissionen sin syn på hur den planerade konferensen om EU:s framtid bör utformas. Den svenska översättningen kom in till riksdagen den 3 februari. Kammaren har med stöd av 9 kap. 20 § riksdagsordningen hänvisat dokumentet till utrikesutskottet för granskning och utlåtande. Utskottet har beslutat att hantera detta dokument och arbetsprogrammet för 2020 i ett och samma utlåtande och gett övriga utskott möjlighet att yttra sig om även detta dokument.

Regeringen lämnade den 19 februari 2020 in en faktapromemoria om meddelandet (fakta-PM 2019/20:FPM17). Utskottet har följt den diskussion som har pågått om EU:s framtid under de senaste åren på olika sätt. Utskottet granskade den vitbok om EU:s framtid (COM(2017) 2025) som kommissionen presenterade under 2017 i ett utlåtande (utl. 2016/17:UU18). Utskottet granskade även det diskussionsunderlag som kommissionen presenterade samma år om det europeiska försvarets framtid (COM(2017)

315, utl. 2017/18:UU5). Utskottet har även fått föredragningar och haft överläggningar med representanter från regeringen och kommissionen enligt det som listas nedan:

- Överläggning om konferensen om EU:s framtid med EU-minister Hans Dahlgren den 23 januari 2020.
- Föredragning om EU:s framtid av EU-minister Hans Dahlgren den 17 september 2019.
- Föredragning om EU:s framtid av EU-minister Hans Dahlgren den 2 maj 2019.
- Föredragning om EU:s framtid av dåvarande EU- och handelsminister Ann Linde, den 6 november 2018.
- Föredragning om EU:s framtid i Förstakammarsalen från dåvarande EU-kommissionär Cecilia Malmström den 28 september 2017.

Vidare deltog en ledamot från utskottet i en interparlamentarisk konferens i Paris den 8 november 2018 på temat EU:s framtid och en annan ledamot i ett parlamentariskt möte på samma tema i Bukarest den 1–2 april 2019.

Yttranden från andra utskott

Yttranden har lämnats av konstitutionsutskottet, skatteutskottet, civilutskottet, försvarsutskottet, socialförsäkringsutskottet, miljö- och jordbruksutskottet samt arbetsmarknadsutskottet. Konstitutionsutskottet har yttrat sig om båda kommissionsdokumenten, medan samtliga andra utskott har yttrat sig enbart över arbetsprogrammet. Samtliga yttranden finns som bilagor till detta utlåtande.

Dokumentens huvudsakliga innehåll

Kommissionens arbetsprogram

I sitt årliga arbetsprogram anger kommissionen de politiska prioriteringarna för det kommande året och de initiativ som kommissionen avser att ta. Detta är det första arbetsprogrammet som läggs fram under von der Leyen-kommissionens mandatperiod. Arbetsprogrammet består av fem delar. I den första delen gör kommissionen en beskrivning av omvärlden och redovisar sin syn på frågor av mer övergripande karaktär. I den andra delen av arbetsprogrammet beskrivs kommissionens ambitioner utifrån de sex målen i Ursula von der Leyens politiska riktlinjer:

1. En europeisk grön giv
2. Ett Europa rustat för den digitala tidsåldern
3. En ekonomi för människor
4. Ett starkare Europa i världen
5. Främjande av den europeiska livsstilen

6. En ny satsning på demokrati i Europa.

Under varje målsättning beskrivs de initiativ som kommissionen har planerat. I den tredje delen redogörs för initiativ som har tagits under tidigare mandatperioder men ännu inte godkänts av parlamentet eller rådet och som kommissionen bedömer som prioriterade. I del fyra behandlas bättre lagstiftning, beslutsfattande, genomförande och tillämpning av EU:s lagstiftning. I den femte och sista delen drar kommissionen ett antal slutsatser.

I vanlig ordning finns även ett antal bilagor. Bilagorna listar nya initiativ, initiativ inom kommissionens program om lagstiftningens ändamålsenlighet och resultat (Refitprogrammet), liggande förslag som bör behandlas prioriterat, förslag som kommissionen väntas dra tillbaka och förslag på rättsakter som bör upphävas eftersom kommissionen inte längre anser att de är relevanta.

Förslag inom utrikesutskottets beredningsområde

Under rubriken Ett starkare Europa i världen finns ett antal nya förslag inom utrikesutskottets beredningsområde som kommissionen väntas presentera under 2020. Dessa är förslagen:

- Undertecknande och ingående av avtalet mellan EU och länderna i Afrika, Västindien och Stillahavsområdet (AVS-länderna)
- Mot en övergripande strategi för Afrika
- Ett trovärdigt EU-perspektiv för västra Balkan och Kommissionens bidrag till toppmötet mellan EU och västra Balkan
- Det östliga partnerskapet efter 2020
- Handlingsplan för mänskliga rättigheter och demokrati 2020–2024
- EU:s handlingsplan för jämställdhet och kvinnors egenmakt i yttre förbindelser 2021–2025.

Följande förslag kan delvis komma att falla under utskottets beredningsområde beroende på dess innehåll:

- Stärka Europas ekonomiska och finansiella suveränitet.

Meddelandet om konferensen om EU:s framtid

I meddelandet beskriver kommissionen sin syn på hur den planerade konferensen om EU:s framtid bör utformas. Meddelandet tar upp både potentiella teman för konferensen och förslag till upplägg i syfte att de tre institutionerna gemensamt och snabbt ska fastställa konferensens omfattning, format, struktur och mål i en gemensam förklaring. Kommissionen menar att det behöver göras en nysatsning på demokrati i EU och att EU-politiken måste hjälpa allmänheten och näringslivet att dra nytta av den gröna och digitala omställningen. När det gäller upplägget för konferensen anser kommissionen att det bör göras enligt två parallella spår. Det första spåret är att konferensen

bör läggas upp kring EU:s övergripande prioriteringar så som de formuleras i kommissionens sex politiska prioriteringar och Europeiska rådets strategiska agenda. Det andra spåret rör frågor om den demokratiska processen och institutionella frågor. Där nämner kommissionen systemet med toppkandidater vid val av kommissionens ordförande och gränsöverskridande listor vid val till Europaparlamentet.

Kommissionens meddelande behandlar också hur upplägget för konferensen skulle kunna se ut. Bland annat nämns medborgardialoger och andra befintliga verktyg, diskussionspaneler, en flerspråkig digital plattform och engagemang av lokala, regionala och nationella partner. Slutligen behandlar meddelandet hur konferensen kommunicerar till allmänheten, hur de synpunkter som kommer in kan följas upp och vilken som skulle kunna vara tidtabellen för konferensen.

Utskottets överväganden

Kommissionens arbetsprogram

Övergripande om arbetsprogrammet

Utrikesutskottet är positivt till att kommissionen presenterar ett arbetsprogram med specifika initiativ då det underlättar medlemsstaternas planering av EU-arbetet och bidrar till öppenhet kring kommissionens prioriteringar. Liksom miljö- och jordbruksutskottet framhåller utrikesutskottet betydelsen av att kommissionen är tydlig i sina prioriteringar så att utskottens resurser kan användas effektivt och de nationella parlamenten kan fullgöra sina uppgifter på ett ändamålsenligt sätt. Sedan det interinstitutionella avtalet om bättre lagstiftning trädde i kraft 2016 är arbetsprogrammet en del av en process där kommissionen, rådet och Europaparlamentet diskuterar och enas om lagstiftningsprioriteringar inför kommande år genom en gemensam förklaring. Utskottet vill framhålla de nationella parlamentens roll i detta sammanhang. Dialogen om prioriteringarna för kommande år inleds vanligen redan i juni genom diskussioner i allmänna rådet. För påverkan i ett tidigt skede eftersträvar riksdagen en kontinuerlig dialog med regeringen med de instrument som står till riksdagens förfogande, såsom information, överläggning och samråd enligt de bestämmelser som finns för utskotten och EU-nämnden.

Utskottets granskning av arbetsprogrammet innebär en möjlighet för riksdagen att i en samlad form förmedla sin bild av kommissionens planering inför kommande år till regeringen och kommissionen och skapa debatt om frågorna inför att förslagen presenteras.

Utskottet konstaterar att EU-samarbetet under förra året genomgick en rad förändringar. Under 2019 hölls val till Europaparlamentet och byten skedde på en rad ledarpositioner inom unionen. Den 1 december 2019 tillträdde den nya kommissionen under ledning av Ursula von der Leyen. Även 2020 kommer att vara ett händelserikt år. Den 31 januari 2020 lämnade Storbritannien EU och förhandlingar om den framtida relationen mellan EU och Storbritannien har påbörjats. Under våren 2020 kommer en diskussion om EU:s framtid att inledas, vilket diskuteras i en separat del av detta utlåtande. Utskottet konstaterar att ett av kommissionens prioriterade områden är En ny satsning på demokrati i Europa. Utskottet välkomnar detta, liksom konstitutionsutskottet i sitt yttrande, och återkommer längre fram i utlåtandet till frågor som rör demokratisk legitimitet och den aviserade konferensen om EU:s framtid.

Vid sitt möte i Bryssel den 20 juni 2019 enades Europeiska rådet om en ny strategisk agenda för EU för de kommande fem åren. Den strategiska agendan innehåller fyra prioriterade områden:

1. Skydda medborgarna och friheterna

2. Utveckla en stark och kraftfull ekonomisk bas
3. Bygga ett klimatneutralt, grönt, rättvist och socialt Europa
4. Främja Europas intressen och värden i ett globalt sammanhang.

Utskottet konstaterar att stärkandet av EU:s konkurrenskraft ingår som en del av den strategiska agendan och välkomnar att denna agenda uppmärksammar vikten av utbildning, entreprenörskap, innovation och forskning. Utskottet framhåller att dessa prioriteringar även behöver återspeglas i kommissionens arbete.

På en övergripande nivå vill utskottet framhålla att EU måste uppfylla sina förpliktelser på de områden som unionen har åtagit sig och där det finns ett tydligt europeiskt mervärde. Det är därför centralt att kommissionen även i fortsättningen lägger vikt vid genomförandet av befintlig lagstiftning. Utskottet är liksom konstitutionsutskottet i sitt yttrande även positivt till kommissionens arbete med bättre lagstiftning. En väl fungerade lagstiftning är centralt för ett väl fungerade EU-samarbete. Utskottet välkomnar därför kommissionens avsikt att noga övervaka införlivandet och tillämpningen av befintlig lagstiftning och vidta åtgärder när det behövs. Utskottet anser liksom regeringen i fakta-PM 2019/20:FPM19 att det är viktigt att kommissionen genomför arbetsprogrammet genom välgrundade konsekvensanalyser och att ett jämställdhetsperspektiv genomsyrar arbetet. Utskottet vill även instämma i konstitutionsutskottets ståndpunkt att respekten för rättsstaten och de mänskliga rättigheterna utgör fundamentet i en demokrati och vill framhålla vikten av att kommissionen fortsätter detta arbete.

På en övergripande nivå vill utskottet liksom miljö- och jordbruksutskottet understryka betydelsen av att nya initiativ och regelverk på unionsnivå inte utformas på ett sätt som riskerar att medföra negativa konsekvenser för de medlemsstater som i förhållande till EU-lagstiftarens målsättningar redan hunnit långt i sitt nationella reformarbete. Vidare bör det i kommissionens arbete med mål och strategier redan på förslagsnivå så tydligt som möjligt avgränsas vilka delar som ska hanteras på unionsnivå och vilka delar som ska hanteras på medlemsstatsnivå. Miljö- och jordbruksutskottet anför även att det finns en obalans i kommissionens arbetsprogram mellan de insatser som görs för att utvärdera befintlig lagstiftning och initierandet av nya lagstiftningsprojekt. Kommissionen anför i arbetsprogrammet att man har för avsikt att utveckla ett nytt instrument enligt metoden ”en in, en ut”, dvs. att en ny administrativ börda ska kompenseras genom en motsvarande avlastning på samma politikområde. Enligt miljö- och jordbruksutskottets bedömning är det viktigt att kommissionen redan nu börjar tillämpa ett sådant arbetssätt i sitt programarbete. Utrikesutskottet instämmer i detta.

När det gäller förslag som presenterades under föregående år men som ska tas vidare vill utskottet hänvisa till att det finns en bilaga till detta utlåtande som listar granskningsutlåtanden som fackutskotten gjorde mellan den 15 november 2018 och 12 mars 2020. Inga prövningsutlåtanden i subsidiaritetsärenden beslutades under denna tidsperiod.

Utskottet ser fram emot att regeringen återkommer till riksdagen allteftersom de enskilda förslagen i kommissionens arbetsprogram presenteras.

Rubriken Ett starkare Europa i världen

Utskottet delar kommissionens beskrivning av vikten av att EU även fortsättningsvis arbetar för att den multilaterala regelbaserade världsordningen upprätthålls och att EU behöver agera enat och effektivt på den utrikespolitiska arenan. Utskottet vill lyfta fram två frågor inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (GUSP) som inte omnämns i arbetsprogrammet. Den första är diskussionen om effektivisering av beslutsformerna inom GUSP, där kommissionen lade fram ett meddelande i september 2018. Utskottet vill påminna om att det överlade med regeringen om denna fråga den 28 januari 2020 och att utskottets ståndpunkt framgår av protokoll 2019/20:23. Den andra frågan rör en möjlig global EU-sanktionslagstiftning för mänskliga rättigheter. Utskottet har tagit upp denna fråga inom ramen för sin ärendebereidning (t.ex. bet. 2017/18:UU10 och 2018/19:UU10) och har begärt återkommande föredragningar i frågan, senast den 13 februari 2020. Utskottet väntas återkomma till dessa frågor i betänkande 2019/20:UU10.

Utskottet ser inget behov av att göra någon prioriteringsordning bland kommissionens förslag inom utskottets beredningsområde men kan konstatera att de två handlingsplanerna om mänskliga rättigheter och jämställdhet och kvinnors egenmakt som tas upp i arbetsprogrammet är uppdateringar av redan existerande handlingsplaner. När det gäller övriga förslag i arbetsprogrammet (avtal mellan EU och AVS-länderna, en övergripande strategi för Afrika, ett trovärdigt EU-perspektiv för västra Balkan och det östliga partnerskapet efter 2020) är detta initiativ som har lagts fram eller aviserats sedan tidigare. Utskottet har följt samtliga dessa frågor löpande genom beredning av betänkan och utlåtanden eller genom information och överläggningar och avser att fortsätta att följa dessa.

Utskottet kan konstatera att ett tidigare meddelande från kommissionen från 2018 (COM(2018) 796) om att stärka eurons internationella roll inom riksdagen har fördelats på finansutskottet. Då innehållet i det förslag som aviserats om stärkandet av Europas ekonomiska och finansiella suveränitet fortfarande är oklart återstår det att se vilka delar som faller inom utrikesutskottets beredningsområde. Utskottet konstaterar att det i arbetsprogrammet omnämns att de sanktioner som EU antar behöver följas korrekt, och vill framhålla att utskottet ansvarar för frågor kopplade till EU:s restriktiva åtgärder.

Utskottet utesluter slutligen inte att det kan finnas förslag inom andra delar av arbetsprogrammet som har bäring på utrikesutskottets beredningsområde. Detta kan dock avgöras först när innehållet i förslagen står klart. I övrigt har utskottet inget att tillägga.

Yttranden från andra utskott

Yttranden har kommit in från konstitutionsutskottet, skatteutskottet, civilutskottet, försvarsutskottet, socialförsäkringsutskottet, miljö- och jordbruksutskottet samt arbetsmarknadsutskottet. Samtliga yttranden återfinns som helhet i bilaga 3–9.

- Konstitutionsutskottet lämnar övergripande synpunkter om respekten för rättsstaten och de mänskliga rättigheterna, arbetet med bättre lagstiftning och kommissionens arbete för att EU ska bli mer demokratiskt. I yttrandet finns en avvikande mening från Liberalerna.
- Skatteutskottet ger övergripande synpunkter om förslag som kommissionen aviserar eller som anges som prioriterade inom utskottets beredningsområde. Utskottet är bl.a. emot ett beskattningssystem som bygger på en gemensam konsoliderad bolagsskattebas och ser med stor tvekan på förslag som innehåller avsteg från de grunder för beräkning av inkomst som traditionellt sett används vid inkomstbeskattning av företagsvinster.
- Civilutskottet har begränsat sin granskning till förslaget till direktiv om en jämnare könsfördelning bland ickeverkställande styrelseledamöter i börsnoterade företag och därmed sammanhängande åtgärder (COM (2012) 614). Civilutskottet föreslår att utrikesutskottet i utlåtandet framhåller att förslaget inte bör finnas med bland de förslag som kommissionen har listat som prioriterade förslag för antagande av rådet och parlamentet. I yttrandet finns en avvikande mening av Socialdemokraterna och Miljöpartiet samt ett särskilt yttrande av Vänsterpartiet.
- Försvarsutskottet redogör i sitt yttrande för sin övergripande syn på EU:s säkerhets- och försvarssamarbete och de förslag som kommissionen avser att lägga fram inom utskottets beredningsområde. I yttrandet finns avvikande meningar från Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet.
- Socialförsäkringsutskottet framför synpunkter på inriktningen i de pågående förhandlingarna när det gäller vissa förslag i arbetsprogrammet och lyfter bl.a. fram vikten av att institutionerna på det sociala området respekterar den befogenhetsfördelning som fördragen slår fast. I yttrandet finns en avvikande mening från Sverigedemokraterna.
- Miljö- och jordbruksutskottet anser att Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/18/EG av den 12 mars 2001 om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1829/2003 av den 22 september 2003 om genetiskt modifierade livsmedel och foder bör blir föremål för Refitinitiativ och därmed ingå bland förslagen i bilaga II till arbetsprogrammet. Förutom de synpunkter som framgår av övriga delar i detta betänkande framför utskottet i sitt yttrande övergripande synpunkter på de förslag som kommissionen avser att presentera inom utskottets beredningsområde.

- Arbetsmarknadsutskottet begränsar sig i sitt yttrande till kommissionens förslag om ett rättsligt instrument om skäliga minimilöner för arbetstagare i EU. Utskottet anser att utrikesutskottet i utlåtandet bör lyfta fram att kommissionen inte bör lägga fram det aviserade förslaget om minimilöner och framhålla att ett direktiv om minimilöner skulle innebära ett allvarligt hot mot den svenska kollektivavtalsmodellen. I yttrandet finns särskilda yttranden från Moderaterna, Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna.

Utrikesutskottet har inget övrigt att anföra utan instämmer i yttrandena. Mot denna bakgrund och med hänvisning det som utskottet anför tidigare i utlåtandet föreslår utskottet att riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna i denna del.

Meddelandet om konferensen om EU:s framtid

Utskottet konstaterar att diskussionen om EU:s framtid har pågått genom olika initiativ under de senaste åren. Utskottet har som framgår ovan kontinuerligt följt diskussionen om EU:s framtid genom såväl ärendeberedning som föredragningar. Den 23 januari 2020 hade utskottet en överläggning med regeringen om konferensen om EU:s framtid. Utskottet instämde där i regeringens ståndpunkter med några tillägg.

Utskottet anser att det är viktigt att diskutera former för att öka den demokratiska legitimiteten i EU men att detta kan göras på olika sätt och med olika utgångspunkter. Enligt utskottet bör regeringen verka för en saklig och realistisk framtidskonferens som utgår från medborgarnas behov och synpunkter men som inte skapar orimliga förväntningar. En utgångspunkt bör vara att unionen är till för medborgarna så att förtroendet för EU-samarbetet kan stärkas, bl.a. genom att det framgår att det finns ett mervärde med samarbete på EU-nivå inom de områden där man samarbetar och genom att visa att EU gör skillnad i sakfrågor som är viktiga för medborgarna. I detta sammanhang vill utskottet även framhålla de nationella parlamentens fördragsfästa roll, inklusive subsidiaritetsprincipen och vikten av att den respekteras.

Utskottet är enigt med regeringen om att de slutsatser som antogs av Europeiska rådet i december 2019 bör vara vägledande för det fortsatta arbetet med konferensen. Av dessa framgår att prioritet bör ges åt att genomföra den strategiska agendan för 2019–2024 och att uppnå konkreta resultat till förmån för medborgarna. De områden som lyfts fram i den strategiska agendan behöver prioriteras och genomföras även framöver och det är kommissionens uppgift att ta prioriteringarna vidare genom konkreta förslag. Utskottet konstaterar att den strategiska agendan innehåller fyra prioriterade områden:

1. Skydda medborgarna och friheterna
2. Utveckla en stark och kraftfull ekonomisk bas
3. Bygga ett klimatneutralt, grönt, rättvist och socialt Europa
4. Främja Europas intressen och värden i ett globalt sammanhang.

Utskottet konstaterar att stärkandet av EU:s konkurrenskraft ingår i den strategiska agendan.

Utskottet ser positivt på olika insatser för att öka informationen och kunskapen om EU och för att medborgarna, civilsamhället och näringslivet ska kunna kanalisera synpunkter. Den demokratiska förankringen av EU-samarbetet är viktig och den parlamentariska förankringen är central. Utskottet anser att konferensen kan utgöra en möjlighet att fånga upp tankar och idéer via medborgardialoger och utveckla hur den strategiska agendan kan föras vidare och ställer sig bakom kommissionens ambition att genom en öppen och inkluderande ansats uppmuntra alla medborgare att engagera sig. I Europeiska rådets slutsatser från den 12 december 2019 framförs att konferensen bör bygga på de medborgardialoger som har genomförts under de senaste två åren. Även regional och lokal nivå bör inkluderas i debatten om Europas framtid.

Nationella parlament behöver involveras nära i arbetet med konferensen. Utskottet vill framhålla att nationella parlament, politiska partier och lokala och regionala folkvalda kan föra en dialog byggd på representativitet som behöver tas vara på inom ramen för konferensen. Utskottet anser att folkvalda parlament som väljs i allmänna val är det sätt att kanalisera folkviljan som har högst legitimitet i europeisk demokrati. Det är parlamenten och de valda partiföreträdarna som ytterst representerar medborgarna i det politiska beslutsfattandet. Framtidskonferensen bör inte ändra den grundordningen och konferensen bör därmed ses som ett komplement till den representativa demokratin.

Liksom regeringen anser utskottet att en del av konferensen bör behandla hur EU och medlemsstaterna ska ta sitt gemensamma ansvar att säkerställa unionens grundläggande principer och värden enligt artikel 2 i fördraget och stadgan om grundläggande rättigheter. Detta ligger i linje med den strategiska agendan och är viktigt för förtroendet för hela unionen. Ett jämställdhetsperspektiv behöver genomsyra hela konferensen, även i valet av personer som leder konferensen.

En utgångspunkt för utskottet är att det är viktigt att EU27 hålls samman i den viktiga grundplatta som utgör EU-samarbetet. Utskottet anser dock att det inom vissa områden kan finnas behov av fördjupade samarbeten som på sikt kan inkludera samtliga medlemsstater. Konferensen bör undvika dragkamp mellan de olika institutionerna och diskussioner om kompetensfördelning. Det är grundläggande att bevara den institutionella balansen i fördragen, även när det gäller kommissionens roll. Utskottet anser att konferensens arbete bör föras inom ramen för nuvarande fördrag och att några fördragsändringar inte bör vara aktuella i nuläget. I kommissionens meddelande och Europaparlamentets resolution nämns systemet med toppkandidater vid val av kommissionens ordförande och gränsöverskridande listor vid val till Europaparlamentet. Utskottet invänder liksom konstitutionsutskottet mot dessa förslag och påminner om att rådet 2018 sa nej till Europaparlamentets förslag om en mer institutionaliserad toppkandidatprocess kombinerad med transnationella listor över valbara kandidater. Utskottet ställer sig bakom den

inställningen och delar därmed inte kommissionens ambition att återigen diskutera dessa frågor inom ramen för konferensen.

Utskottet anser att fokus bör ligga på delaktighet och medborgerlig förankring på nationell nivå. Konferensen borde kunna användas till att främja ett starkare åtagande från medlemsstaterna och de politiska partierna att diskutera EU:s utveckling på hemmaplan och engagera medborgarna, inte minst den unga generationen, i det offentliga samtalet. Ett sådant åtagande skulle kunna bidra till att stärka EU:s demokratiska legitimitet. Dialoger på nationell nivå bör utformas i enlighet med nationella förhållanden och relevanta aktörer på nationell nivå. Arbetet behöver även genomsyras av transparens.

Utskottet anser liksom regeringen att finansieringen av utformningen och genomförandet av konferensen bör hanteras inom ramen för de relevanta EU-institutionernas budget.

Med hänvisning till det som anförs ovan föreslår utskottet att riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna i denna del.

Reservationer

1. Kommissionens meddelande om konferensen om Europas framtid, punkt 2 – motiveringen (V)

av Håkan Svenneling (V).

Ställningstagande

Jag ställer mig inte bakom utskottets ställningstagande då jag anser att den representativa demokratin utgår från valda företrädare i nationella parlament, inte ett statistiskt urval av befolkningen. Metoden med EU-konferens har prövats tidigare, utan goda resultat. Jag ställer mig dock bakom utrikesutskottets och konstitutionsutskottets ståndpunkt att motsätta sig en mer institutionaliserad toppkandidatprocess kombinerad med transnationella listor.

2. Kommissionens meddelande om konferensen om Europas framtid, punkt 2 – motiveringen (L)

av Fredrik Malm (L).

Ställningstagande

I utskottets ställningstagande står det att det är grundläggande att bevara den institutionella balansen i fördragen. Liberalerna vill fördjupa och demokratisera Europasamarbetet. I detta ingår att stärka Europaparlamentets roll och möjligheter till ansvarsutkrävande och lagstiftning. Därmed delar jag inte det som framförs i utskottets ställningstagande i denna del. I övrigt har jag inte något att invända mot utskottets ställningstagande.

Särskilda yttranden

1. Kommissionens meddelande om kommissionens arbetsprogram 2020, punkt 1 (SD)

Björn Söder (SD), Ludvig Aspling (SD) och Lars Andersson (SD) anför:

Som riksdagens utskott återkommande har noterat innehåller kommissionens arbetsprogram flera initiativ som skulle vara direkt skadliga för Sverige. Möjligheten att påverka kommissionen när det gäller dessa initiativ är tämligen liten. Detta beror framför allt på arbets sättet att utskotten i korthet ska kommentera allt som kommissionen avser att göra under de kommande åren. Det finns alltså skäl att vara skeptisk mot fler än de ärenden som utskotten lyfter fram. Detta blir tydligt eftersom flera utskott i sina yttranden explicit nämner att de enbart lyfter fram vissa frågor i arbetsprogrammet. Det finns även skäl att åter nämna unionens ekonomiska förehavanden då Storbritannien lämnar unionen. Den svällande budgeten bör snarare bli mindre, och fiskalt ansvar med låga utgifter och uteblivna krav på ökade medlemsavgifter bör vara regel.

Inom utrikesutskottets beredningsområde ligger bl.a. anslutningsprocessen och det östliga partnerskapet. Med allt för många medlemsstater, där flera av de nya inte når upp till kraven för att vara medlem i unionen, blir det mellanstatliga samarbetet allt svårare. Fler viljor ska enas om vilka åtgärder som behövs, men åtgärderna som vidtas blir urvattnade kompromisser. Detta förstärks särskilt av det ekonomiska stöd som många nya medlemsstater åtnjuter. Detta försvårar och försenar en revidering av unionens ekonomiska prioriteringar. Anslutningsprocessen bör i dagsläget vara mer rigorös, och större krav bör ställas på att nya medlemsstaters anslutning i större utsträckning lever upp till EU:s krav när de ansluter sig till EU.

Det gemensamma europeiska asylsystemet (Common European Asylum System, CEAS) innehåller flera rättsakter vars förordningar och direktiv är otillräckliga för att bemöta problemen med migrationen till Europa. Kommissionen väljer att behålla och prioritera hela migrationspaketet trots att två av rättsakterna inte har kunnat revideras då medlemsstaterna inte har kunnat enas. Kommissionen föreslår även en migrationspakt som innefattar en tvingande omfördelning av migranter. Detta är ett övertramp av nationell suveränitet som inte bör accepteras. Vi anser visserligen att en reformering av CEAS är nödvändig men att fokus vid omförhandlingen snarare bör vara stärkta gränskontroller, insamling av biometriska data och ett effektivt återvändande genom ett omarbetat återvändandedirektiv och en stärkt Eurodacförordning. Unionslagstiftningen måste garantera kontroll över vilka som tar sig in i EU, annars riskerar vi att åter stå inför en flyktingkris med gammal lagstiftning och utan reella åtgärder att vidta.

I kommissionens arbetsprogram ingår den gröna given (COM(2019) 640). Det bör särskilt beaktas att ett sådant instrument riskerar att förskjuta produktion och arbetstillfällen till andra platser i världen. Formuleringen ”förnybar energi” i avsnitt 2.1.2 av Kommissionens meddelande om den gröna given bör på tillämpliga platser ändras till ”fossilfri energi”.

Behovet av förnyad lagstiftning om genetiskt modifierade livsmedel och foder är av särskild vikt på grund av den tekniska utveckling som har skett.

EU-regler för miljö- och artskydd ska vara övergripande, medan konkreta förvaltningsbeslut om olika arter ska fattas på nationell nivå. Det är även av vikt att skogspolitiken fortsätter vara en nationell fråga inom EU.

Beträffande arbetsmarknadsfrågor anser vi att det tilltänkta rättsliga instrumentet om minimilöner hotar den svenska modellen och frångår fördragsstadgad nationell kompetens. EU bör i första hand samarbeta på mellanstatlig grund och därför bör varken minimilöner eller den sociala pelaren i allmänhet detaljregleras på unionsnivå. Regeringen bör förtydliga den svenska ståndpunkten och aktivt arbeta för att initiativ om minimilöner på EU-nivå, en europeisk a-kassa och den sociala pelaren slopas.

2. Kommissionens meddelande om kommissionens arbetsprogram 2020, punkt 1 (V)

Håkan Svenneling (V) anför:

Ökad överstatlighet genom förändring av beslutsformerna inom GUSP

Vänsterpartiet är motståndare till EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. Kravet på konsensus leder till att EU ofta hindras från att ta progressiva positioner i viktiga frågor, t.ex. att försvara aborträtten och stärka satsningar på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR). Det leder också ofta till att EU agerar långsamt och vagt, med urvattnade skrivningar. Det betyder inte att vi vill gå mot en ordning där majoritetsbeslut gäller. Med en sådan ordning skulle risken för att utrikespolitiken kapas av de reaktionära och rasistiska krafterna i Europa öka. Vänsterpartiet vill i stället att utrikespolitiken återgår till att bli en helt nationell kompetens. I en sådan ordning skulle svensk utrikespolitik bli starkare och mer relevant i sin omvärld.

Om EU:s sanktionsinstrument omfattas av ökat beslutsfattande av kvalificerad majoritet finns det en risk att sanktioner införs eller tas bort som påverkar svensk säkerhetspolitik. Vilka konsekvenser det får är inte utrett av regeringen.

EU:s utrikespolitik måste också bli mer konsekvent. I dag behandlas lika fall olika beroende på vilka länder det handlar om. Ekonomiska och politiska relationer har större betydelse än respekten för mänskliga rättigheter och folkrätten. De tydligaste exemplen utgörs av EU:s relationer med Marocko och

Israel. Samtidigt som sanktioner med rätta införts mot Ryssland efter annekteringen av Krim har både Marocko och Israel kunnat fortsätta sina okupationer utan sanktioner. I stället har de belönats med fördelaktiga handelsavtal. Regeringen bör verka för att EU konsekvent står upp för mänskliga rättigheter, folkrätten och demokratin i sina relationer till andra länder.

Jag motsätter mig en generell utveckling mot en ökad samordning av utrikespolitik inom EU. Jag värnar Sveriges möjligheter att föra en självständig utrikespolitik och Sveriges möjligheter att självt avgöra när och med vilka andra länder vi vill samarbeta när det kommer till att möta våra stora internationella utmaningar. Jag anser att det är viktigt med effektiva beslutsprocesser men att det inte får ske på bekostnad av medlemsstaternas inflytande.

Global EU-sanktionslagstiftning för mänskliga rättigheter

I dag finns en utbredd straffrihet för brott mot mänskliga rättigheter, korruption och penningtvätt, globalt sett. Att människor straffas för dessa brott kan avskräcka andra från att begå dem. En väl fungerande lagstiftning skulle kunna minska straffriheten och fungera avskräckande. Jag ser dock brister i utformningen av de s.k. Magnitskijlagar som antagits i andra länder, framför allt för att de möjliggör att straffa individer på godtyckliga och politiskt motiverade grunder. Det finns därmed risk för bristande rättssäkerhet och att lika fall bedöms olika. Vänsterpartiets bestämda uppfattning är att straff bör utdelas som en följd av rättsprocesser som uppfyller alla krav på rättssäkerhet och där människor behandlas lika inför lagen. Därför kan jag i dagsläget inte ställa mig bakom en svensk eller europeisk Magnitskijlag utan att bristerna när det gäller rättssäkerhet och politisering som finns i de befintliga Magnitskijlagarna åtgärdas. Eftersom dessa brister är så allvarliga och dessutom är integrerade i de befintliga Magnitskijlagarna måste de tas itu med tydligt i förväg för att jag ska kunna ställa mig bakom förslaget att utreda om en Magnitskijlag. En eventuell utredning bör också ta sin utgångspunkt i syftet med Magnitskijlagen och utreda vilka möjligheter det finns att leva upp till dessa syften genom den befintliga lagstiftningen, samt undersöka andra sätt att uppnå syften än genom instiftandet av en Magnitskijlag.

BILAGA 1

Förteckning över granskade dokument

Kommissionens arbetsprogram 2020 – En ambitiösare union (COM(2020) 37).

Hur konferensen om Europas framtid kan se ut (COM(2020) 27).

BILAGA 2

Förteckning över utlåtanden

Granskningsutlåtanden den 15 november 2018–12 mars 2020

Utlåtande/utskott	Grunddokument	Beslut
2018/19:KrU5 EU:s nya ungdomsstrategi (meddelande)	COM(2018) 269	2018-11-21
2018/19:UU4 Kommissionens arbetsprogram 2019 (meddelande)	COM(2018) 800	2018-12-05
2018/19:TU3 Kommissionens EU-strategi för automatiserad och uppkopplad rörlighet (meddelande)	COM(2018) 283	2018-12-12
2018/19:KrU6 En ny europeisk agenda för kultur (meddelande)	COM(2018) 267	2019-02-14
2018/19:NU10 Kommissionens meddelande om den inre marknaden i en värld som förändras	COM(2018) 772	2019-03-13
2018/19:KU23 Granskning av rapporter och meddelande om subsidiaritet och proportionalitet m.m.	COM(2018) 490 COM(2018) 491 COM(2018) 703 Förbindelserna mellan Europaparlamentet och EU:s nationella parlament. Årsrapport 2017	2019-03-13
2018/19:MJU10 Kommissionens meddelande om en EU-ram för hormonstörande ämnen	COM(2018) 734	2019-04-03
2018/19:JuU19 Ett EU som skyddar: ett initiativ för att utsträcka Europeiska åklagarmyndighetens befogenheter till att även omfatta gränsöverskridande terroristbrott (meddelande)	COM(2018) 641	2019-04-11
2018/19:SkU24 Granskning av meddelande om ett förändrat beslutsfattande för EU:s skattepolitik	COM(2019) 8	2019-05-08
2018/19:KU37 Granskning av meddelande om att ytterligare stärka rättsstatsprincipen inom EU	COM(2019) 163	2019-06-12

BILAGA 3

Konstitutionsutskottets yttrande 2019/20:KU6y

Kommissionens arbetsprogram 2020 och kommissionens meddelande om konferensen om Europas framtid

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 6 februari 2020 att ge övriga utskott tillfälle att yttra sig över dels kommissionens arbetsprogram 2020, En ambitiösare union (COM(2020) 37), dels kommissionens meddelande om hur konferensen om Europas framtid kan se ut (COM(2020) 27).

När det gäller arbetsprogrammet framhåller konstitutionsutskottet vikten av att kommissionen fortsätter sitt arbete med att stärka och försvara rättsstatsprincipen. Utskottet är även positivt till kommissionens arbete med bättre lagstiftning.

I fråga om meddelandet om konferensen om Europas framtid ser utskottet positivt på ambitionen att öka medborgarnas delaktighet. Utskottet framhåller även vikten av att de nationella parlamenten involveras i arbetet med konferensen. Vilka frågor som kommer att tas upp vid konferensen är ännu oklart och utskottet begränsar sig därför i denna del till att hänvisa till utskottets invändningar mot tidigare förslag om s.k. toppkandidater och gemensamma valkretsar vid val till Europaparlamentet.

I yttrandet finns en avvikande mening (L).

Utskottets överväganden

Kommissionens arbetsprogram 2020

Den 29 januari 2020 presenterade kommissionen sitt arbetsprogram för 2020, En ambitiösare union (COM(2020) 37), inklusive fem bilagor. Arbetsprogrammet innehåller 43 nya initiativ, 126 pågående förslag som kommissionen anser bör prioriteras, 44 s.k. Refit-initiativ, dvs. initiativ inom ramen för kommissionens program om lagstiftningens ändamålsenlighet och resultat, samt 34 förslag som kommissionen föreslår antingen ska dras tillbaka eller upphävas.

Arbetsprogrammet är indelat i sex huvudmål, varav ett är en ny satsning på demokrati i Europa. Kommissionen avser inom detta område bl.a. att lägga fram en handlingsplan för demokrati i Europa för att bidra till att förbättra våra demokratiers motståndskraft och hantera hotet om extern inblandning i valet till Europaparlamentet. Som en del av den nya rättsstatsmekanismen avser kommissionen vidare att lägga fram sin första årsrapport om rättsstatsprincipen, som omfattar alla medlemsstater. Kommissionen avser också att lägga fram en ny strategi för genomförande av stadgan om de grundläggande rättigheterna med inriktning på nationella informationsinsatser. Kommissionen planerar även att lägga fram en meddelande om bättre lagstiftning.

Kommissionens meddelande om konferensen om Europas framtid

Den 22 januari 2020 presenterade kommissionen ett meddelande om hur konferensen om Europas framtid kan se ut (COM(2020) 27).

Tanken är att Europaparlamentet, rådet och kommissionen gemensamt ska fastställa konferensens upplägg, omfattning och tidtabell i en gemensam förklaring.

I meddelandet ger kommissionen sin syn på hur en konferens kan se ut. Kommissionen framhåller att tanken med en konferens om EU:s framtid är att ge EU-medborgarna större inflytande över vad EU gör och hur EU arbetar för dem. I meddelandet föreslår kommissionen två parallella spår för konferensen. Det första spåret bör handla om politiken och vad EU bör försöka uppnå, och det bör läggas upp i enlighet med kommissionens politiska prioriteringar och Euroepiska rådets strategiska agenda. Det andra spåret anser kommissionen bör inriktas på frågor som särskilt rör den demokratiska processen och de institutionella frågorna, bl.a. systemet med toppkandidater vid valet av kommissionens ordförande och gränsöverskridande listor vid val till Europaparlamentet.

Utskottets ställningstagande

Respekten för rättsstaten och de mänskliga rättigheterna utgör fundamentet i en demokrati. Som konstitutionsutskottet tidigare har uttalat värdesätter utskottet kommissionens arbete med att stärka och försvara rättsstatsprincipen och vill återigen framhålla vikten av att kommissionen fortsätter detta arbete (yttr. 2018/19:KU2y).

Utskottet är även positivt till kommissionens arbete med bättre lagstiftning. En väl fungerade lagstiftning är centralt för ett väl fungerade EU-samarbete. Utskottet välkomnar vidare det arbete som kommissionen gör för att se till att EU blir mer demokratiskt.

När det gäller meddelandet om konferensen om Europas framtid konstaterar utskottet att det tar sikte på formerna för en konferens och att planeringen av konferensen fortfarande är i ett tidigt skede. Utskottet ser positivt på ambitionen att öka medborgarnas delaktighet i EU. Utskottet vill även framhålla vikten av att de nationella parlamenten involveras i arbetet med konferensen.

Vilka frågor som kommer att tas upp vid konferensen är ännu oklart och utskottet begränsar sig därför i denna del till att hänvisa till utskottets invändningar mot tidigare förslag om s.k. toppkandidater och gemensamma valkretsar vid val till Europaparlamentet (se utl. 2015/16:KU27 och prot. 2017/18:27 § 4).

Stockholm den 20 februari 2020

På konstitutionsutskottets vägnar

Karin Enström

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Karin Enström (M), Hans Ekström (S), Ida Karkiainen (S), Matheus Enholm (SD), Per-Arne Håkansson (S), Linda Modig (C), Ida Drougge (M), Fredrik Lindahl (SD), Tuve Skånberg (KD), Daniel Andersson (S), Tina Acketoft (L), Mikael Strandman (SD), Camilla Hansén (MP), Erik Ottoson (M), Jessica Wetterling (V), Lars Jilmstad (M) och Patrik Björck (S).

Avvikande mening

Kommissionens arbetsprogram 2020 och kommissionens meddelande om konferensen om Europas framtid (L)

Tina Acketoft (L) anför:

Liberalerna vill fördjupa och demokratisera Europasamarbetet. I detta ingår att stärka Europaparlamentets roll och möjligheter till ansvarsutkrävande och lagstiftning. Regeringen vill däremot inte att den institutionella balansen ändras. Jag väljer därför att lämna en avvikande mening när det gäller den del av ställningstagandet som rör vilka frågor som kommer att tas upp vid konferensen om Europas framtid.

I övrigt har jag inte något att invända mot utskottets ställningstagande.

BILAGA 4

Skatteutskottets yttrande 2019/20:SkU6y

Kommissionens arbetsprogram för 2020

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 6 februari att ge skatteutskottet möjlighet att yttra sig över EU-kommissionens arbetsprogram för 2020. I yttrandet lämnar skatteutskottet sitt övergripande svar på de frågor som utrikesutskottet har ställt om de delar av kommissionens arbetsprogram som berör utskottets beredningsområde.

Utskottets överväganden

Utrikesutskottet beslutade den 6 februari att ge samtliga utskott (s.k. solfjädersremiss) tillfälle att senast torsdagen den 20 februari 2020 yttra sig över dels meddelande COM(2020) 27 Hur konferensen om Europas framtid kan se ut, dels meddelande COM(2020) 37 Kommissionens arbetsprogram 2020. När det gäller kommissionens arbetsprogram ger utrikesutskottet övriga utskott tillfälle att yttra sig utifrån följande frågor:

1. Finns alla relevanta förslag med i arbetsprogrammet eller fattas det viktiga förslag?
2. Finns det förslag med i arbetsprogrammet som utskottet inte anser bör läggas fram?
3. Har utskottet några kommentarer kring kommissionens prioriteringar eller övergripande strategiska inriktning?
4. Är alla förslag lika prioriterade för utskottet att följa? (Frågan besvaras i det fall utskottet finner det meningsfullt att göra en prioritering.)
5. Finns det i övrigt något särskilt kring hur frågorna har behandlats tidigare eller kommer att behandlas framöver i riksdagen som utskottet ser behov av att lyfta fram i förhållande till arbetsprogrammet?

Skatteutskottet yttrar sig över kommissionens arbetsprogram.

Kommissionens arbetsprogram i korthet

Varje år presenterar EU-kommissionen ett arbetsprogram som anger politiska prioriteringar och de initiativ som kommissionen avser att presentera under det kommande året. Arbetsprogrammet för 2020 – En ambitiösare union (COM(2020) 37) – presenterades den 29 januari 2020.

Kommissionen anför bl.a. följande. Under nästa år och nästa decennium har EU en unik möjlighet att leda omställningen till ett rättvist, klimatneutralt och digitalt EU. Enligt kommissionen påverkar miljöomställningen och den digitala omställningen oss alla: varje land, varje region, varje människa. De kommer att påverka alla delar av samhället och ekonomin. Men för att de ska bli framgångsrika måste de vara rättvisa, så att alla kan vara med. Europeiska unionen kan endast dra full nytta av de möjligheter som de här omställningarna medför om unionen utnyttjar alla starka sidor och mångfald inom unionen. När unionen gör det måste den alltid kämpa för jämlikhet, värna gemensamma värderingar och försvara rättsstatsprincipen.

Detta anger kommissionen vara drivkraften bakom dess första årliga arbetsprogram. Det innehåller de viktigaste initiativ som kommissionen avser att ta under sitt första år, däribland åtagandena för de första 100 dagarna. Det är uppställt runt de sex viktigaste målen i ordförande Ursula von der Leyens politiska riktlinjer. Det återspeglar också Europaparlamentets viktigaste

prioriteringar, liksom prioriteringarna i Europeiska rådets strategiska agenda 2019–2024.

De sex viktigaste målen uttrycks med rubrikerna En europeisk grön giv, Ett Europa rustat för den digitala tidsåldern, En ekonomi för människor, Ett starkare Europa i världen, Främjande av den europeiska livsstilen samt En ny satsning på demokrati i Europa.

Förslag inom skatteutskottets område

Under kommissionens tredje mål – En ekonomi för människor – säger kommissionen bl.a. att sedan den senaste finanskrisen har unionen gjort tydliga framsteg för att stärka det gemensamma valutaområdet och göra EU:s ekonomiska och monetära union mer motståndskraftig. Kommissionen anför att det fortfarande behöver vidtas viktiga åtgärder. Kommissionen kommer att se över ramen för ekonomisk styrning och gå igenom hur de finanspolitiska reglerna har fungerat de senaste åren. Översynen blir startskottet för ett brett samråd med medlemsstaterna och andra berörda parter för att undersöka hur EU:s ram för ekonomisk styrning kan förbättras.

Kommissionen anför vidare att för att skydda det europeiska finanssystemets integritet och minska riskerna för instabilitet syftar en ny handlingsplan mot penningtvätt till att förbättra tillsynen och efterlevnaden av reglerna.

Den tekniska utvecklingen och globaliseringen har enligt kommissionen möjliggjort nya affärsmodeller. Kommissionen menar att detta skapar möjligheter, men innebär också att den internationella ramen för bolagsbeskattning måste hållas aktuell. Kommissionen tänker lägga fram ett meddelande om företagsbeskattning för 2000-talet, med inriktning på de skatteaspekter som är relevanta på den inre marknaden. Meddelandet ska kompletteras med en handlingsplan mot skatteflykt och ska göra beskattningen lätt och enkel.

Kommissionen tänker anta en handlingsplan för tullunionen som ska stå på tre ben: säkerställa skyddet av gränserna, främja efterlevnaden av reglerna och förbättra styrningen av tullunionen. Kommissionen kommer också att anta ett lagstiftningsförslag om en enda kontaktpunkt för tullfrågor för att stärka gränsskyddet och förenkla administrationen för företagen.

I bilagorna till arbetsprogrammet aviseras bl.a. följande nya initiativ:

- Effektiv beskattning
Företagsbeskattning för 2000-talet (icke-lagstiftning, andra kvartalet, 2020) samt en handlingsplan för att bekämpa skatteundandragande och göra beskattning enkel och lätt (lagstiftning och icke-lagstiftning, inkl. konsekvensbedömning, artiklarna 113 och 115 i EUF-fördraget, andra kvartalet, 2020)

- Paket för tullunionen
Handlingsplan för tullunionen (icke-lagstiftning, andra kvartalet, 2020) samt förslag om en enda tullkontakt punkt (lagstiftning, inkl. konsekvensbedömning, artiklarna 33 och 114 i EUF-fördraget, tredje kvartalet, 2020)
- Utvärdering av förordningen om ömsesidigt bistånd i tullfrågor 515/97
Genom förordning (EG) nr 515/97 säkerställs en korrekt tillämpning av EU:s tulllagstiftning. Sedan 2015 års översyn av förordning (EG) nr 515/97 har nya företeelser (såsom ny dataskyddsordning och nya bedrägeririsker) tillkommit. Utvärderingen kommer att bedöma den övergripande funktionen för förordning 515/97, bl.a. genom ett riktat samråd.

I bilagorna finns bl.a. följande prioriterade pågående förslag:

- Förslag till rådets direktiv om ändring av direktiv 2006/112/EG vad gäller mervärdesskattesatser.
- Förslag till rådets förordning om genomförandebestämmelser till systemet för Europeiska unionens egna medel.
- Förslag till rådets förordning om ändring av förordning (EEG, Euratom) nr 1553/89 om den slutliga enhetliga ordningen för uppörd av egna medel som härrör från mervärdesskatt.
- Förslag till rådets förordning om metoder och förfaranden för tillhandahållande av egna medel baserade på en gemensam konsoliderad bolagsskattebas, Europeiska unionens system för handel med utsläppsrätter och plastförpackningsavfall som inte materialutnyttjas, och om åtgärder för att möta likviditetsbehov.
- Förslag till rådets beslut om systemet för Europeiska unionens egna medel.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser liksom tidigare år positivt på det arbete som pågår på EU-nivå för att skapa ett mervärdesskattesystem som är mer motståndskraftigt mot bedrägerier än det nuvarande systemet.

När det gäller arbetet med företagsbeskattning ser utskottet positivt på en utveckling som utnyttjar potentialen i den inre marknaden och som gör det lättare att bekämpa skattebedrägerier och skatteflykt.

Utskottet är emot ett beskattningssystem som bygger på en gemensam konsoliderad bolagsskattebas. Utskottet vill därför än en gång anföra att det ser med stor tvekan på förslag som innehåller avsteg från de grunder för beräkning av inkomst som traditionellt sett används vid inkomstbeskattning av företagsvinster.

När det slutligen gäller frågan om egna medel vill utskottet upprepa de synpunkter utskottet framfört i tidigare kommentarer till kommissionens arbetsprogram. Utskottet delar regeringens syn som den framförts i andra sammanhang att dagens system för egna medel huvudsakligen är ändamålsenligt.

Utskottet vidhåller att det är principiellt emot att befogenheter på skatteområdet flyttas från medlemsstaterna till EU-nivå, särskilt de direkta skatterna.

Stockholm den 20 februari 2020

På skatteutskottets vägnar

Jörgen Hellman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jörgen Hellman (S), Per Åsling (C), Niklas Wykman (M), Hillevi Larsson (S), Helena Bouveng (M), Eric Westroth (SD), Peter Persson (S), Tony Haddou (V), Boriana Åberg (M), David Lång (SD), Patrik Lundqvist (S), Anna Vikström (S), Joar Forssell (L), Rebecka Le Moine (MP), Kjell Jansson (M), Anne Oskarsson (SD) och Marcus Jonsson (KD).

BILAGA 5

Civilutskottets yttrande 2019/20:CU2y

Kommissionens arbetsprogram 2020

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 11 februari 2020 att ge övriga utskott tillfälle att yttra sig över kommissionens meddelande Hur konferensen om Europas framtid kan se ut (COM(2020) 27) och Kommissionens arbetsprogram 2020 – En ambitiösare union (COM(2020) 37), i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde.

Civilutskottet väljer att endast yttra sig över kommissionens arbetsprogram och begränsar utskottets yttrande till att redogöra för utskottets syn på kommissionens avsikt att prioritera förslaget till direktiv om jämnare könsfördelning bland icke verkställande styrelseledamöter i börsnoterade företag.

Utskottet föreslår att utrikesutskottet i sin granskning av kommissionens arbetsprogram lyfter fram att förslaget till direktiv om jämnare könsfördelning i börsnoterade företag inte bör prioriteras av kommissionen.

I yttrandet finns en avvikande mening (S, MP) och ett särskilt yttrande (V).

Utskottets överväganden

Kommissionens arbetsprogram 2020

Europeiska kommissionen presenterade den 29 januari 2020 Kommissionens arbetsprogram 2020 – En ambitiösare union (COM(2020) 37). Arbetsprogrammet är det första som läggs fram av den nya kommissionen och utgår från de politiska riktlinjer som kommissionen satt upp för innevarande mandatperiod. Bilagorna till arbetsprogrammet listar bl.a. förslag som kommissionen avser att prioritera under det kommande arbetsåret. Inom civilutskottets beredningsområde återfinns kommissionens förslag till direktiv om en jämnare könsfördelning bland icke verkställande styrelseledamöter i börsnoterade företag och därmed sammanhängande åtgärder COM(2012) 614.

Kommissionens förslag om jämnare könsfördelning

I EU-kommissionens förslag till direktiv om jämnare könsfördelning i börsnoterade företag föreslås bl.a. att det i bolag där mindre än 40 procent av styrelseledamöterna tillhör det underrepresenterade könet ska ges företräde till sökande av det underrepresenterade könet, om flera kandidater har lika meriter. Direktivet föreslås omfatta bolag med minst 250 anställda och en årsomsättning om minst 50 miljoner euro eller en balansomslutning om minst 43 miljoner euro. Varje medlemsstat föreslås därutöver ges möjlighet att undanta sådana bolag där mindre än 10 procent av personalstyrkan tillhör det underrepresenterade könet. Enligt förslaget ska medlemsstaterna införa sanktioner för överträdelser.

Riksdagen har bedömt att förslaget strider mot subsidiaritetsprincipen.

Sverige har i förhandlingarna intagit ståndpunkten att direktivet inte bör antas, bl.a. eftersom ett fortsatt arbete på nationell nivå är mer effektivt och mindre ingripande och förslaget bedöms strida mot subsidiaritetsprincipen.

För närvarande förs inga förhandlingar om förslaget eftersom det bland medlemsstaterna finns en s.k. blockerande minoritet mot förslaget.

Riksdagens tillkännagivande

I januari 2017 gjorde riksdagen, på förslag av civilutskottet, ett tillkännagivande till regeringen om könsfördelningen i bolagsstyrelser (bet. 2016/17:CU6, rskr. 2016/17:133). Enligt tillkännagivandet bör regeringen inom EU verka för nationellt självbestämmande i fråga om könsfördelningen i svenska börsbolags styrelser. Som skäl anförde civilutskottet följande:

De regler som ska gälla för hur ägarna utser styrelseledamöter bör förbli en sak för varje medlemsstat att bestämma. Arbetet för att stärka jämställdheten inom näringslivet bör ske nationellt. I Sverige har de börsnoterade bolagen exempelvis inom ramen för självreglering antagit

regler för att eftersträva en jämn könsfördelning. De åtgärder som eventuellt kan komma i fråga måste kunna anpassas till de rådande förhållandena i respektive medlemsstat med hänsyn till ägarstruktur, bolagsstyrning och annat jämställdhetsarbete. Åtgärder för en jämnare könsfördelning i bolagsstyrelser bör inte vidtas på EU-nivå eftersom målet att skapa ett jämställt beslutsfattande i ekonomiska frågor bättre kan uppnås genom nationella åtgärder.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande och föreslår därför att utrikesutskottet i sitt granskningsutlåtande över kommissionens arbetsprogram 2020 framhåller att förslaget till direktiv om jämnare könsfördelning bland icke verkställande styrelseledamöter i börsnoterade företag inte bör finnas med bland de prioriterade förslagen.

Stockholm den 18 februari 2020

På civilutskottets vägnar

Emma Hult

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Hult (MP), Larry Söder (KD), Carl-Oskar Bohlin (M), Elin Lundgren (S), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Mikael Eskilandersson (SD), Leif Nysmed (S), Ola Johansson (C), Momodou Malcolm Jallow (V), Lars Beckman (M), Roger Hedlund (SD), Joakim Järrebring (S), Robert Hannah (L), David Josefsson (M), Ola Möller (S), Lena Rådström Baastad (S) och Linda Lindberg (SD).

Avvikande mening

Kommissionens arbetsprogram 2020 (S, MP)

Emma Hult (MP), Elin Lundgren (S), Leif Nysmed (S), Joakim Järrebring (S), Ola Möller (S) och Lena Rådström Baastad (S) anför:

Andelen kvinnliga styrelseledamöter i de börsnoterade företagen inom EU ligger fortfarande på alltför låga nivåer. Enligt prognoser förväntas inte heller andelen kvinnliga styrelseledamöter öka i någon större utsträckning om det inte vidtas åtgärder på EU-nivå. Detta är otillfredsställande ur ett jämställdhetsperspektiv, och det räcker inte heller för att uppnå den kritiska massa av kvinnliga styrelseledamöter som enligt forskningen behövs för att påverka företagets resultat i positiv riktning. Oberoende av om medlemsstaterna faktiskt kan vidta effektiva åtgärder i frågan är det tydligt att enskilda medlemsstaters åtgärder inte räcker. De möjligheter till konkurrenskraft och tillväxt som följer av ett gott utnyttjande av tillgänglig kompetens, däribland kvinnors, i bolagsstyrelserna kan på grund av frågans omfattning bättre uppnås om alla medlemsstater agerar tillsammans. Insatser på EU-nivå kan i praktiken bidra till konkurrens på lika villkor inom hela unionen.

Vi föreslår därför att utrikesutskottet i sitt granskningsutlåtande över kommissionens arbetsprogram 2020 ställer sig bakom kommissionens bedömning att förslaget till direktiv om jämnare könsfördelning bland icke verkställande styrelseledamöter i börsnoterade företag bör prioriteras.

Särskilt yttrande

Kommissionens arbetsprogram 2020 (V)

Momodou Malcolm Jallow (V) anför:

I det betänkande av civilutskottet som det hänvisas till i yttrandet (bet. 2016/17:CU6) hade en företrädare för mitt parti ett särskilt yttrande. Som anfördes i det yttrandet är det angeläget att sträva efter en jämn fördelning av makt och inflytande mellan kvinnor och män. Jämställdhet är en fråga om mänskliga rättigheter, demokrati och rättvisa, men också om att ta till vara alla människors kompetens. Om kompetensen hos både kvinnor och män i näringslivet tillvaratas får företagsledningarna den bästa sammansättningen, vilket gynnar företagen och därmed tillväxten. Det är alltså mycket angeläget med initiativ som syftar till att könsfördelningen blir avsevärt jämnare när det gäller deltagandet i ekonomiskt beslutsfattande.

Enligt min mening bör det dock vara en uppgift för varje medlemsstat att ta initiativ för att åstadkomma en jämnare könsfördelning i bolagsstyrelserna. Mot den bakgrunden anser jag, i likhet med utskottsmajoriteten, att utrikesutskottet i sitt granskningsutlåtande över kommissionens arbetsprogram 2020 bör framhålla att förslaget till direktiv om jämnare fördelning bland icke verkställande styrelseledamöter i börsnoterade företag inte bör finnas med bland de prioriterade förslagen.

BILAGA 6

Försvarsutskottets protokollsutdrag

2019/20:20

FÖRSVARsutskottET

Utdrag ur
PROTOKOLL **UTSKOTTSSAMMANTRÄDE 2019/20:20**

DATUM 2020-02-20
TID 10.00–10.05
NÄRVARANDE Se bilaga 1

- - -

§ 3 Kommissionens arbetsprogram för 2020

Utskottet fortsatte behandlingen om yttrande till utrikesutskottet över COM(2020) 37.

Utskottet beslutade att yttra sig genom följande protokollsanteckning.

Utskottet välkomnar kommissionens arbetsprogram för 2020 och konstaterar att programmet är det första som läggs fram av von der Leyen-kommissionen. Utskottet emotser de förslag som kommissionen har presenterat inom utskottets beredningsområde och anser i överensstämmelse med vad som framfördes i betänkande 2018/19:FöU6 att EU intar en särställning inom svensk utrikes- och försvarspolitik. Samtidigt vidhåller utskottet att samarbets- och effektivitetsvinster som bidrar till att stärka Försvarsmaktens operativa förmåga gagnar Sverige (bet. 2018/19:FöU6). Utskottet avser därmed att fortsätta att följa förhandlingarna om den europeiska försvarsfondens utformning. I detta sammanhang vill utskottet påminna om att det är angeläget att EU:s säkerhets- och försvarssamarbete utformas på ett inkluderande sätt även för tredjeländer. Ett nära samarbete med Storbritannien och Norge samt värandet av den transatlantiska länken är extra angeläget. Liksom tidigare vill utskottet också lyfta fram vikten av EU:s arbete för förstärkt cybersäkerhet (yttr. 2018/19:FöU3y). Utskottet vidhåller även att det är nödvändigt att samarbeta inom EU och internationellt för att främja informations- och cybersäkerheten eftersom den digitala utvecklingen är gränslös (bet. 2017/18:FöU4). Därmed välkomnar utskottet de presenterade förslagen om cybersäkerhet och ämnar följa utvecklingen inom detta område framöver. Utskottet vill i sammanhanget hänvisa till sin tidigare bedömning om att det är värdefullt att EU utvecklas inom säkerhets- och försvarsområdet, samtidigt som det är viktigt att värna om medlemsstaternas kompetens på området – det måste finnas handlingsfrihet för dem att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att främja utvecklingen på nationell nivå (yttr. 2017/18:FöU4y).

SD-ledamöterna anmälde följande avvikande mening.

Vi anser att regeringen inom EU ska verka för en linje där säkerhets- och försvarspolitik ska vara ett ansvar för respektive medlemsland, samt motverka en inriktning som går mot en sammanvävd militär organisation. Om samarbete i stora frågor är nödvändigt ska det ske på mellanstatlig basis. Vi bedömer att Sverige kan bygga effektiva industrisamarbeten utan EU men anser att vi för svensk försvarsindustris intressen ska medverka i Pesco. Därmed accepterar vi också Europeiska försvarsfonden i den mån den används för att finansiera Pesco-projekt. Slutligen anser vi att Sverige inte bör göra sig beroende av EU för att kunna upprätthålla en tillräckligt hög säkerhet på den digitala arenan.

V-ledamoten anmälde följande avvikande mening.

Jag motsätter mig de ständigt återkommande initiativen att militarisera EU-samarbetet och är därför motståndare till EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik, Pesco samt den europeiska försvarsfonden. Sverige bör inte aktivt verka för en gemensam säkerhetspolitik inom EU eller en starkare transatlantisk länk. Jag är däremot för ett samarbete mellan olika länder i Europa för att öka den civila säkerheten inom till exempel brandbekämpning.

Denna paragraf förklarades omedelbart justerad.

Vid protokollet
Annika Tuvelid

Rätt utdraget intygar:

Exp. 2020-02-20
UU

Annika Tuvelid

BILAGA 7

Socialförsäkringsutskottets yttrande 2019/20:SfU4y

Kommissionens arbetsprogram 2020

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 6 februari 2020 att ge bl.a. socialförsäkringsutskottet tillfälle att yttra sig över dels kommissionens meddelande Hur konferensen om Europas framtid kan se ut, (COM(2020) 27), dels Europeiska kommissionens arbetsprogram 2020, (COM(2010) 37) inklusive bilagor, utifrån ett antal frågor.

Utskottet yttrar sig över kommissionens arbetsprogram med utgångspunkt i de delar som berör socialförsäkringsutskottets beredningsområde.

I yttrandet finns en avvikande mening (SD).

Utskottets överväganden

Bakgrund

Varje år presenterar kommissionen ett arbetsprogram med sina politiska prioriteringar för det kommande året. Arbetsprogrammet för 2020 presenterades den 29 januari 2020. Utrikesutskottet har därefter gett övriga utskott möjlighet att senast den 20 februari 2020 yttra sig utifrån följande frågor:

1. Finns alla relevanta förslag med i arbetsprogrammet eller fattas det viktiga förslag?
2. Finns det förslag med i arbetsprogrammet som utskottet inte anser bör läggas fram?
3. Har utskottet några kommentarer kring kommissionens prioriteringar eller övergripande strategiska inriktning?
4. Är alla förslag lika prioriterade för utskotten att följa? (frågan besvaras i det fall utskottet finner det meningsfullt att göra en prioritering)
5. Finns det i övrigt något särskilt kring hur frågorna har behandlats tidigare eller kommer att behandlas framöver i riksdagen som utskottet ser behov av att lyfta fram i förhållande till arbetsprogrammet?

Kommissionens arbetsprogram

Allmänt

Kommissionens arbetsprogram för 2020 är von der Leyen-kommissionens första årliga arbetsprogram och har underrubriken En ambitiösare union. I programmet beskriver kommissionen inledningsvis att EU under nästa år och nästa decennium har en unik möjlighet att leda omställningen till ett rättvist, klimatneutralt och digitalt EU. Enligt kommissionen är detta drivkraften bakom detta första årliga arbetsprogram som innehåller de viktigaste initiativen som kommissionen avser att ta under sitt första år. Arbetsprogrammet är uppställt kring de sex viktigaste målen i kommissionsordförande Ursula von der Leyens politiska riktlinjer:

1. En europeisk grön giv
2. Ett Europa rustat för den digitala tidsåldern
3. En ekonomi för människor
4. Ett starkare Europa i världen
5. Främjande av den europeiska livsstilen
6. En ny satsning på demokrati i Europa.

Arbetsprogrammet består i sin helhet av ett meddelande och fem bilagor. I bilaga 1 listas nya initiativ som kommissionen åtar sig att genomföra före slutet av 2020. I bilaga 2 finns en förteckning som ska ses över för att uppdateras och förbättras (s.k. Refitinitiativ). I bilaga 3 redogörs för ett antal förslag

som är under behandling och som enligt kommissionen bör prioriteras i lagstiftningsprocessen. I bilaga 4 redovisas förslag som är under behandling men som ska dras tillbaka eftersom de av olika anledningar blivit inaktuella. Slutligen finns i bilaga 5 en förteckning över föråldrad lagstiftning som ska upphävas.

Socialförsäkringsutskottets beredningsområde

De frågor som rör socialförsäkringsutskottets beredningsområde återfinns främst under rubrik 3 En ekonomi för människor och under rubrik 5 Främjande av den europeiska livsstilen.

Nya initiativ

I bilaga 1 finns två förslag som rör utskottet. Det handlar om en ny pakt om migration och asyl samt om ett socialt Europa.

Vad gäller den nya pakten om migration anger kommissionen att den syftar till att höja tempot och ge ny styrka till arbetet. Vidare beskrivs att pakten kommer att ta ett helhetsgrepp över rutterna som helhet, eftersom de inre och yttre aspekterna av migration är oupplösligt förbundna med varandra. Reformen av det gemensamma europeiska asylsystemet (CEAS) är och förblir en viktig del av detta helhetsgrepp, och enligt kommissionen kommer de att tillhandahålla förslag som bidrar till ett mer motståndskraftigt, mer humant och effektivare migrations- och asylsystem.

När det gäller ett socialt Europa anges i arbetsprogrammet att EU har en unik social marknadsekonomi som låter oss kombinera social rättvisa, hållbarhet och ekonomisk tillväxt. Detta bidrar till vår konkurrenskraftiga hållbarhet. Genom meddelandet om ett starkt socialt Europa för rättvisa omställningar (COM(2020) 14) inledde kommissionen en process med dialog och samråd inför en handlingsplan för den europeiska pelaren för sociala rättigheter.

Prioriterade förslag

Kommissionen redogör i bilaga 3 för de förslag som är under behandling och som kommissionen anser bör prioriteras. 13 av förslagen rör utskottets område:

1. Förslag till förordning om ändring av förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen och av förordning (EG) nr 987/2009 om tillämpningsbestämmelser till förordning (EG) nr 883/2004 (Text av betydelse för EEA och Schweiz), COM(2016) 815
2. Förslag till direktiv om gemensamma normer och förfaranden för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i med-

- lemsstaterna (omarbetning), Ett bidrag från Europeiska kommissionen till toppmötet i Salzburg den 19–20 september 2018, COM(2018) 634
3. Förslag till förordning om ändring av förordning (EG) nr 539/2001 om fastställande av förteckningen över tredjeländer vars medborgare är skyldiga att inneha visering när de passerar de yttre gränserna och av förteckningen över de tredjeländer vars medborgare är undantagna från detta krav (Turkiet), COM(2016) 279
 4. Förslag till förordning om ändring av förordning (EG) nr 539/2001 om fastställande av förteckningen över tredjeländer vars medborgare är skyldiga att inneha visering när de passerar de yttre gränserna och av förteckningen över de tredjeländer vars medborgare är undantagna från detta krav (Kosovo), COM(2016) 277
 5. Förslag till förordning om Europeiska unionens asylbyrå och om upphävande av förordning (EU) nr 439/2010, COM(2016) 271 och COM(2018) 633
 6. Förslag till förordning om inrättande av Eurodac för jämförelse av fingeravtryck för en effektiv tillämpning av [förordning (EU) nr 604/2013 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjelandsmedborgare eller en statslös person har lämnat in i någon medlemsstat], för identifiering av tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som vistas olagligt, och för när medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter och Europol begär jämförelser med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål (omarbetning), COM(2016) 272
 7. Förslag till förordning om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjelandsmedborgare eller en statslös person har lämnat in i någon medlemsstat (omarbetning), COM(2016) 270
 8. Förslag till direktiv om normer för mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd (omarbetning), COM(2016), 465
 9. Förslag till förordning om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, och för innehållet i det beviljade skyddet och om ändring av rådets direktiv 2003/109/EG av den 25 november 2003 om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning, COM(2016) 466
 10. Förslag till förordning om upprättande av ett gemensamt förfarande för internationellt skydd i unionen och om upphävande av direktiv 2013/32/EU, COM(2016) 467

11. Förslag till förordning om inrättande av en unionsram för vidarebosättning och om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 516/2014, COM(2016) 468
12. Förslag till direktiv om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för högkompetent anställning, COM(2016) 378
13. Förslag till förordning om inrättande av Asyl- och migrationsfonden, COM(2018) 471.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inte identifierat något förslag som utskottet anser saknas som prioritering, eller något förslag som bör utgå. Utskottet, som koncentrerar sitt yttrande till att gälla utrikesutskottets fråga om kommentarer kring kommissionens prioriteringar eller övergripande strategiska inriktning, vill framföra synpunkter på inriktningen i de pågående förhandlingarna vad gäller vissa förslag. Utskottet vill även lyfta fram vikten av att institutionerna på det sociala området respekterar den befogenhetsfördelning som fördragen slår fast. Kommande förslag får inte innebära en inskränkning i medlemsstaternas nationella kompetens.

Asyl och migration

Utskottet välkomnar kommissionens ambition att hitta en lösning vad gäller reformeringen av det gemensamma europeiska asylsystemet (CEAS). En ny pakt om migration och asyl kan vara en väg att gå och frågan måste fortsätta att vara högst prioriterad. Det är viktigt att EU tar ett helhetsgrepp om den interna och externa dimensionen av migrationsfrågor. Kontrollen över vilka som reser in över de yttre gränserna måste förbättras samtidigt som rätten att söka asyl upprätthålls. EU ska ha ett effektivt och rättssäkert gemensamt asylsystem som leder till en jämnare fördelning av asylsökande inom EU och minskar sekundära förflyttningar. Att stödja utökade ansträngningar av UNHCR och IOM i hanteringen av migrationsströmmar längs relevanta migrationsrutter är en viktig del som kan bidra till livräddande insatser, öka frivilligt återvändande samt öka möjligheterna för internationellt skydd genom vidarebosättning. Utskottet noterar att reformeringen av CEAS är en viktig del av den nya pakten. Utskottet vill därför framhålla vikten av att förhandlingarna och arbetet med att reformera CEAS inte tappar fart och att kommissionen fortsatt fokuserar på att få till stånd en lösning inom närtid som tar förhandlingarna vidare från det nuvarande låsta läget.

Utskottet noterar att kommissionens förslag till reviderat återvändandenedirektiv (COM(2018) 634) är ett av de förslag som kommissionen vill prioritera i arbetsprogrammet. En väl fungerande ordning för återvändande är viktig för ett gemensamt europeiskt migrationssystem och utskottet delar kommissionens bedömning att förslaget bör prioriteras. Det är av stor vikt att få till stånd en ändamålsenlig ordning som ger ansvariga myndigheter goda förutsättningar att effektivt verkställa återvändandebeslut. En sådan ordning ska

även säkerställa att detta sker på ett rättssäkert och värdigt sätt med bibehållen respekt för grundläggande rättigheter.

Vad gäller kommissionens förslag till reviderat blåkortsdirektiv, COM(2016) 378, ser utskottet positivt på att öka möjligheterna för tredjelandsmedborgare att komma till EU för högkvalificerat arbete. Det är angeläget att tillgodose såväl nuvarande som framtida behov av högkvalificerad arbetskraft i medlemsstaterna. Det är viktigt att direktivet utformas på ett sätt som motverkar att personer som kommer till EU för att arbeta utnyttjas. Utskottet kan dock konstatera att förslaget innebär en begränsning av medlemsstaternas möjligheter att utforma en egen politik på området. Enligt utskottets mening måste det även fortsättningsvis vara möjligt att tillämpa nationella system för högkvalificerade arbetstagare vid sidan av blåkortsdirektivets bestämmelser. Medlemsstaterna ska kunna ställa krav på att tredjelandsmedborgare erbjuds anställningsvillkor i nivå med kollektivavtal eller branschpraxis för den aktuella tjänsten.

När det gäller frågan om vidarebosättning har utskottet tidigare anfört att Sverige sedan länge har prioriterat det internationella arbetet för att öka den globala ansvarsfördelningen och andra länders mottagande av kvotflyktingar. Vidarebosättning är ett väl beprövat system och det säkraste sättet för personer i behov av skydd att komma till EU på laglig väg (bet. 2018/19:SfU16). Utskottet välkomnar att vidarebosättning se som en prioriterad fråga i arbetsprogrammet.

Samordning av de sociala trygghetssystemen och ett socialt Europa

Ett förslag som kommissionen vill prioritera är förslaget om ändring av förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen och av förordning (EG) nr 987/2009 om tillämpningsbestämmelser till förordning (EG) nr 883/2004. Utskottet kan konstatera att bestämmelserna är en förutsättning för att den fria rörligheten ska fungera inom EU. Det är nödvändigt att bestämmelserna utvecklas och moderniseras i takt med samhällsutvecklingen samt för att passa olika typer av sociala trygghetssystem. Utskottet vill dock framföra att behoven av att genomföra förändringar av förordningen skiljer sig mellan olika typer av förmåner. Utskottet anser att en överenskommelse mellan institutionerna bör ta till vara de delar i kommissionens förslag som i sin helhet syftar till att förbättra samordningen och samtidigt respekterar det nationella självbestämmandet. Förslaget får inte innebära en inskränkning i medlemsstaternas nationella kompetens och bör varken innebära att fler förmåner omfattas av samordningsbestämmelserna eller att fler förmåner kan betalas ut vid bosättning i en annan medlemsstat.

När det gäller det nya initiativet om ett socialt Europa anger kommissionen bl.a. i sitt meddelande om ett starkt socialt Europa för rättvisa omställningar, COM(2020) 14, följande:

Våra normer för socialt skydd behöver också anpassas till de nya förhållandena i arbetslivet, de nya formerna av utsatthet och allmänhetens nya förväntningar. I flera medlemsstater har vissa egenföretagare och personer

med atypisk anställning inte tillgång till tillräckligt socialt skydd. Att genomföra rekommendationen om tillgång till socialt skydd säkerställer att alla skyddas vid arbetslöshet, sjukdom, ålderdom, invaliditet eller olycksfall i arbetet, oavsett anställningsform.

Kommissionen anger vidare i meddelandet att de under det första kvartalet 2020 kommer att lägga fram ett förslag till en ny europeisk jämställdhetsstrategi som bl.a. syftar till att minska löneskillnader och pensionskillnader mellan kvinnor och män.

Utskottet kan dela uppfattningen att socialt skydd kan skapa möjligheter i tider av bl.a. förändringar på arbetsmarknaden och att det kan leda till ökad jämlikhet, jämställdhet och ekonomisk tillväxt. Utskottet, som anser att en viss samordning inom detta politikområde kan behövas, vill dock understryka vikten av att respektera fördelningen av befogenheter mellan EU och medlemsstaterna. Utgångspunkten måste vara en samordning av de olika nationella systemen och arbetet måste så långt som möjligt värna och respektera väletablerade nationella system.

Stockholm den 20 februari 2020

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Maria Malmer Stenergard

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Maria Malmer Stenergard (M), Rikard Larsson (S), Carina Ohlsson (S), Katarina Brännström (M), Paula Bieler (SD), Teresa Carvalho (S), Solveig Zander (C), Elisabeth Björnsdotter Rahm (M), Julia Kronlid (SD), Kadir Kasirga (S), Hans Eklind (KD), Bengt Eliasson (L), Jonas Andersson i Skellefteå (SD), Mats Berglund (MP), Arin Karapet (M), Emilia Töyrä (S) och Ida Gabrielsson (V).

Avvikande mening

Kommissionens arbetsprogram 2020 (SD)

Paula Bieler (SD), Julia Kronlid (SD) och Jonas Andersson i Skellefteå (SD) anför:

Vad avser reformeringen av det gemensamma europeiska asylsystemet (CEAS) bör prioriteringen vara att nå en överenskommelse om de förslag som handlar om att t.ex. stärka gränskontroller, samla in biometriska data och stärka Eurodac-förordningen. Det är viktigt att det kommer på plats en ny lagstiftning som säkerställer att man vet vilka som anländer till EU.

BILAGA 8

Miljö- och jordbruksutskottets yttrande 2019/20:MJU5y

Kommissionens arbetsprogram 2020

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 6 februari 2020 att ge bl.a. miljö- och jordbruksutskottet möjlighet att yttra sig över kommissionens arbetsprogram för 2020.

I yttrandet lämnar miljö- och jordbruksutskottet sin övergripande syn på vissa delar av kommissionens arbetsprogram som berör utskottets beredningsområde.

Utskottets överväganden

Kort om kommissionens arbetsprogram

Allmänt

Kommissionen presenterar varje år ett arbetsprogram för det kommande året, och den 29 januari 2020 presenterade kommissionen sitt arbetsprogram för 2020, En ambitiösare union (COM(2020) 37). Det är den nya kommissionens första arbetsprogram. Det innehåller de viktigaste initiativ som kommissionen avser att vidta under sitt första år och är uppställt runt de sex viktigaste målen i ordförande Ursula von der Leyens politiska riktlinjer. Programmet återspeglar också Europaparlamentets viktigaste prioriteringar, liksom prioriteringarna i Europeiska rådets strategiska agenda för 2019–2024. Arbetsprogrammet har fem bilagor som bl.a. omfattar nya initiativ, Refit-initiativ och liggande förslag som kommissionen anser bör prioriteras i lagstiftningsarbetet.

Förslag inom miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde

Ett av huvudmålen i programmet är den europeiska gröna given. Inom detta huvudmål återfinns flera initiativ som hör till utskottets beredningsområde, bl.a. en europeisk klimatlag, en ny handlingsplan för cirkulär ekonomi, en ny EU-strategi för biologisk mångfald, EU:s nya skogsstrategi, strategin Från jord till bord och den europeiska klimatpakten. Även i programmets övriga delar finns flera förslag som hör till utskottets beredningsområde.

Utrikesutskottets beslut

Utrikesutskottet beslutade den 6 februari 2020 att ge bl.a. miljö- och jordbruksutskottet möjlighet att yttra sig över kommissionens arbetsprogram för 2020 utifrån följande frågor:

1. Finns alla relevanta förslag med i arbetsprogrammet eller fattas det viktiga förslag?
2. Finns det förslag med i arbetsprogrammet som utskottet inte anser bör läggas fram?
3. Har utskottet några kommentarer kring kommissionens prioriteringar eller övergripande strategiska inriktning?
4. Är alla förslag lika prioriterade för utskottet att följa? (Frågan besvaras i det fall utskottet finner det meningsfullt att göra en prioritering.)
5. Finns det i övrigt något särskilt kring hur frågorna har behandlats tidigare eller kommer att behandlas framöver i riksdagen som utskottet ser behov av att lyfta fram i förhållande till arbetsprogrammet?

Utskottets ställningstagande

Utskottet har valt att yttra sig över frågorna 1, 3 och 5. Utskottet vill i sammanhanget framhålla att kommissionens meddelande Den europeiska gröna given (COM(2019) 640) genom beslut den 22 januari 2020 hänvisats till miljö- och jordbruksutskottet för granskning. I det kommande granskningsutlåtandet kommer utskottet således att återkomma till de delar av kommissionens arbetsprogram som också ingår i meddelandet.

Utrikesutskottets fråga 1

Utskottet anser att Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/18/EG av den 12 mars 2001 om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1829/2003 av den 22 september 2003 om genetiskt modifierade livsmedel och foder bör vara föremål för Refit-initiativ och ingå bland förslagen i bilaga II till arbetsprogrammet. Dessa bägge rättsakter reglerar bl.a. förutsättningarna för prövning av ansökningar om tillstånd för odling av en genetiskt modifierad växt inom EU. Den moderna växtförädlingstekniken har de senaste åren utvecklats snabbt. Rättsakterna behöver nu utvärderas.

Utrikesutskottets fråga 3

Som en inledande övergripande synpunkt på den strategiska inriktningen på de initiativ och förslag som ingår i kommissionens arbetsprogram vill utskottet understryka betydelsen av att nya initiativ och regelverk på unionsnivå inte utformas på ett sätt som riskerar att medföra negativa konsekvenser för de medlemsstater som i förhållande till EU-lagstiftarens målsättningar redan hunnit långt i sitt nationella reformarbete. Det är enligt utskottets bedömning också viktigt att framhålla vikten av att det i kommissionens arbete med mål och strategier redan på förslagsnivå så tydligt som möjligt avgränsas vilka delar som ska hanteras på unionsnivå och vilka delar som ska hanteras på medlemsstatsnivå. Vidare anser utskottet att det finns en obalans i kommissionens arbetsprogram i förhållandet mellan de insatser som görs för att utvärdera befintlig lagstiftning parallellt med initierandet av nya lagstiftningsprojekt. Kommissionen anför i arbetsprogrammet att man har för avsikt att utveckla ett nytt instrument enligt metoden ”en in, en ut”, dvs. att en ny administrativ börda ska kompenseras genom en motsvarande avlastning på samma politikområde. Enligt utskottets bedömning är det viktigt att kommissionen redan nu börjar tillämpa ett sådant arbetssätt i sitt programarbete.

Vad sedan gäller den strategiska inriktningen av enskilda initiativ och förslag vill utskottet anföra följande.

Utskottet ser positivt på att kommissionen tydligt anger att den europeiska gröna given är unionens nya tillväxtstrategi. Att EU:s ekonomi och industri blir mer innovativa, resurseffektiva, cirkulära och konkurrenskraftiga är enligt

utskottets bedömning nödvändigt för att nå målsättningarna när det gäller bl.a. klimat och biologisk mångfald.

Utskottet välkomnar initiativet till en europeisk klimatlag. Det är enligt utskottets bedömning angeläget att EU utformar en ambitiös och långsiktig klimatstrategi, och en klimatlag kommer att utgöra ett viktigt led i EU:s klimatarbete. I sammanhanget vill utskottet understryka betydelsen av att detta kommande regelverk utformas på ett sätt som inte medför negativa konsekvenser för de delar av industrin som redan hunnit långt i sitt klimatomställningsarbete. Den nya klimatlagen måste därför innehålla regler som säkerställer att de positiva satsningar som redan gjorts kan tillgodoräknas inom ramen för det nya regelverket.

Utskottet efterlyser dock en långsiktig lösning för användandet av biodrivmedel i transportsektorn.

Vidare välkomnar utskottet initiativet till en strategi för biologisk mångfald fram till 2030. Det är enligt utskottets bedömning viktigt med åtgärder på EU-nivå för att bevara livsmiljöer, vilda djur och växter inom unionen. I arbetsprogrammet aviseras också en ny skogsstrategi för EU. Utskottet vill i sammanhanget understryka att de grundläggande förutsättningarna för dessa två strategier måste vara jämbördiga. Arbetet med biologisk mångfald inom unionen är en gemensam unionsrättslig fråga som till stor del är reglerad genom EU:s två naturvårdsdirektiv. Genomförandet av strategin får dock inte inskränka det nationella självbestämmandet i skogsfrågor och implementeringen av EU:s naturvårdsdirektiv måste ta i beaktande skilda nationella förutsättningar. Skogspolitiken är dock inte ett gemensamt politikområde, utan den tillhör den nationella kompetensen och det nationella självbestämmandet. Skogsfrågorna är också horisontella med konsekvenser för klimat, en levande landsbygd och en växande cirkulär och biobaserad ekonomi. Enligt utskottets bedömning är det viktigt att den aviserade skogsstrategin utformas på en övergripande nivå som inte inskränker det nationella självbestämmandet inom detta område. EU:s insatser på skogsområdet får inte försämra förutsättningarna för det hållbara svenska skogsbruket.

Utskottet ser positivt på att strategin Från jord till bord ingår i arbetsprogrammet. Utskottet vill i denna del framhålla betydelsen av att denna strategi utformas på ett sätt som inkluderar insatser i fråga om forskning, innovation och företagsutveckling, områden som enligt utskottets bedömning har stor betydelse för att uppnå strategins ambitioner.

Utskottet är också positivt till kommissionens initiativ till en ny handlingsplan för den cirkulära ekonomin. För att detta initiativ ska kunna bli ett verkningsfullt instrument krävs enligt utskottets bedömning att den kommande strategin omfattar både textilier och batterier. Utskottet bedömer det som särskilt viktigt att hållbarhetsperspektivet betonas när det gäller frågan om framtida regleringar av batterier.

Avslutningsvis vill utskottet välkomna den aviserade strategin om förnybar energi till havs. Etableringar av t.ex. vindkraftsanläggningar till havs kan dock

ha stor inverkan på värdefulla arter och livsmiljöer. Utskottet vill därför påtala behovet av att den kommande strategin tydligt beaktar konsekvenserna för den biologiska mångfalden.

Utrikesutskottets fråga 5

Det är mycket viktigt att utskotten är delaktiga i granskningsförfarandet när det gäller EU-dokument. Granskningen av strategiska EU-dokument bidrar till att synpunkter som är viktiga för en frågas fortsatta hantering förs fram tidigt, vilket bidrar till en förbättrad beredskap hos riksdagen när det senare lämnas skarpa förslag. Utskottet vill samtidigt betona att utskottens resurser måste användas effektivt. Ett arbetssätt inom EU med omfattande strategiskt programarbete parallellt med omfattande lagstiftningsarbete ställer höga krav på medlemsstaterna. Utskottet vill mot denna bakgrund framhålla betydelsen av att kommissionen är tydlig i sina prioriteringar så att de nationella parlamenten kan fullgöra sina uppgifter på ett ändamålsenligt sätt.

Stockholm den 20 februari 2020

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Kristina Yngwe

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kristina Yngwe (C), Maria Gardfjell (MP), Hanna Westerén (S), John Widegren (M), Runar Filper (SD), Magnus Manhammar (S), Elin Segerlind (V), Betty Malmberg (M), Martin Kinnunen (SD), Malin Larsson (S), Nina Lundström (L), Mats Nordberg (SD), Markus Selin (S), Monica Haider (S), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Kjell-Arne Ottosson (KD) och Magnus Ek (C).

BILAGA 9

Arbetsmarknadsutskottets yttrande 2019/20:AU4y

Kommissionens arbetsprogram 2020

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 6 februari 2020 att ge bl.a. arbetsmarknadsutskottet möjlighet att yttra sig över Kommissionens arbetsprogram 2020 – En ambitiösare union (COM(2020) 37) och över meddelandet Hur konferensen om Europas framtid kan se ut (COM(2020) 27).

Arbetsmarknadsutskottet begränsar sitt yttrande till Kommissionens arbetsprogram 2020 och det aviserade initiativet om minimilöner.

Arbetsmarknadsutskottet anser att utrikesutskottet i sin granskning av Kommissionens arbetsprogram 2020 bör lyfta fram att kommissionen inte bör lägga fram det aviserade förslaget om minimilöner. Utrikesutskottet bör framhålla att ett direktiv om minimilöner skulle innebära ett allvarligt hot mot den svenska kollektivavtalsmodellen.

I yttrandet finns tre särskilda yttranden (M, SD, KD).

Utskottets överväganden

Kommissionens arbetsprogram 2020

Inledning

Europeiska kommissionen presenterade den 29 januari 2020 Kommissionens arbetsprogram 2020 – En ambitiösare union (COM(2020) 37). Det är det första arbetsprogrammet för den nya kommissionen under ledning av Ursula von der Leyen och det sätter riktningen för kommande mandatperiod. Arbetsprogrammet är uppdelat i följande sex avsnitt:

- En europeisk grön giv
- Ett Europa rustat för den digitala tidsåldern
- En ekonomi för människor
- Ett starkare Europa i världen
- Främjande av den europeiska livsstilen
- En ny satsning på demokrati i Europa.

Utrikesutskottet behandlar arbetsprogrammet i ett utlåtande tillsammans med meddelandet Hur konferensen om Europas framtid kan se ut (COM(2020) 27). Samtliga utskott i riksdagen har möjlighet att yttra sig över arbetsprogrammet och över meddelandet om konferensen om Europas framtid. När det gäller arbetsprogrammet önskar utrikesutskottet svar på följande frågor:

- Finns alla relevanta förslag med i arbetsprogrammet eller fattas det viktiga förslag?
- Finns det förslag med i arbetsprogrammet som utskottet anser inte bör läggas fram?
- Har utskottet några kommentarer kring kommissionens prioriteringar eller övergripande strategiska inriktning?
- Är alla förslag lika prioriterade för utskottet att följa?
- Finns det i övrigt något särskilt kring hur frågorna har behandlats tidigare eller kommer att behandlas framöver i riksdagen som utskottet ser behov av att lyfta fram i förhållande till arbetsprogrammet?

Prioriteringar inom ramen för arbetsmarknadsutskottets ämnesområde

Det är framför allt två avsnitt i Kommissionens arbetsprogram 2020 som berör arbetsmarknadsutskottets områden: En ekonomi för människor och En ny satsning på demokrati i Europa.

Under rubriken En ekonomi för människor aviserar kommissionen ett rättsligt initiativ om minimilöner i EU, ett förslag om en europeisk arbetslöshetsåterförsäkring och en handlingsplan för att genomföra den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Under rubriken En ny satsning på

demokrati i Europa aviserar kommissionen en jämställdhetsstrategi, bindande åtgärder för lönetransparens och en hbtqi-strategi. Ett tredje avsnitt som berör utskottet är det under rubriken Främjande av den europeiska livsstilen, där kommissionen aviserar en handlingsplan för integration och inkludering.

Bakgrund

I kommissionens meddelande Ett starkt socialt Europa för rättvisa omställningar (COM(2020) 14) från den 14 januari 2020 beskriver den nya kommissionen sina planer för EU:s socialpolitik. Där framgår lite närmare vad kommissionen avser med de olika initiativen i arbetsprogrammet.

Kommissionen anger i meddelandet att den i början av 2021 ska lägga fram en handlingsplan som omsätter den sociala pelarens rättigheter och principer i praktiken. Kommissionen skriver att det med utgångspunkt i det arbete som gjorts tidigare nu är dags att infria löften i den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Arbetsprogrammet tar avstamp i detta meddelande och aviserar den kommande handlingsplanen.

Samtidigt som nämnda meddelande presenterades inledde kommissionen ett samråd om ett rättsligt instrument om skäliga minimilöner för arbetstagare i EU. I meddelandet står följande:

Arbetstagarna i EU bör ha en rättvis minimilön som gör det möjligt att leva ett värdigt liv. Det innebär inte att samma minimilön ska gälla för alla arbetstagare i EU. Minimilönerna bör fastställas i enlighet med nationella traditioner, genom kollektivavtal eller i lagstiftning. Vålfungerande kollektivförhandlingar mellan arbetsgivare och fack är ett effektivt sätt att sätta rättvisa minimilöner som går att leva på, eftersom arbetstagarna och arbetsgivarna är de som känner sin bransch och sin region bäst. Kommissionen inleder i dag ett första samråd med arbetsmarknadens parter om hur man kan garantera rättvisa minimilöner för arbetstagare i EU.

Kommissionen skriver i arbetsprogrammet att det planerade rättsliga instrumentet ska respektera nationella traditioner och kollektiva förhandlingar. Enligt tidsplanen ska förslaget läggas fram under det tredje kvartalet 2020.

Förslaget om ett europeiskt system för arbetslöshetsåterförsäkring ska enligt kommissionen syfta till att stödja de som arbetar och skydda de som förlorat sina jobb på grund av externa omständigheter, genom att hjälpa till med deras omskolning. Även detta beskriver kommissionen i sitt meddelande:

För att vara motståndskraftigt måste samhällsfördraget vara förankrat i stark solidaritet. Vi måste göra mer för att stödja dem som förlorar sina jobb på grund av externa händelser som påverkar vår ekonomi, och främja omskolning och återintegrering av dem på arbetsmarknaden. Kommissionen kommer att föreslå ett europeiskt system för arbetslöshetsåterförsäkring för att skydda allmänheten och minska trycket på de offentliga finanserna vid externa chocker.

Förslaget ska enligt arbetsprogrammet läggas fram under det fjärde kvartalet 2020.

Under rubriken En ny satsning på demokrati i Europa i arbetsprogrammet beskriver kommissionen hur en jämställdhetsstrategi ska möta de utmaningar som kvinnor står inför i dag, inklusive mäns våld mot kvinnor, kvinnors ekonomiska självständighet och kvinnors tillträde till arbetsmarknaden. Kommissionen planerar också bindande åtgärder för lönetransparens. Även detta beskriver kommissionen i sitt meddelande:

Under det första kvartalet 2020 kommer kommissionen att lägga fram ett förslag till en ny europeisk jämställdhetsstrategi som syftar till att minska löneskillnaderna mellan kvinnor och män, bl.a. genom bindande åtgärder för lönetransparens, och pensionskillnaderna, främja kvinnors tillträde till arbetsmarknaden och öka antalet kvinnor på högre befattningar i företag och organisationer.

Under samma rubrik aviserar kommissionen en särskild strategi för att säkerställa jämlikhet för hbtqi-personer i hela EU. Strategin är planerad till det fjärde kvartalet 2020.

Under rubriken Främjande av den europeiska livsstilen i arbetsprogrammet skriver kommissionen att den under det fjärde kvartalet 2020 ska presentera en handlingsplan för integration och inkludering för att skydda de mest utsatta i samhället. I meddelandet beskriver kommissionen följande:

Snabbare och effektivare integrationsvägar för tredjelandsmedborgare kan vara till direkt nytta för dem men också för arbetsmarknaden och samhället i stort. Många medlemsstater kan utnyttja deras kompetens och kvalifikationer bättre och främja deras tillgång till inkluderande utbildning av god kvalitet. Med utgångspunkt i 2016 års handlingsplan för integration kommer kommissionen att öka sitt stöd till medlemsstaternas och andra viktiga aktörers integrationsåtgärder, t.ex. lokala och regionala myndigheter, organisationer i det civila samhället och arbetsmarknadens parter.

Utskottets ställningstagande

Utskottet begränsar sitt yttrande till Kommissionens arbetsprogram 2020. I arbetsprogrammet aviserar kommissionen bl.a. ett rättsligt instrument om skäliga minimilöner för arbetstagare i EU. Utskottet väljer att fokusera sitt yttrande på detta initiativ då det oroar utskottet mest eftersom ett sådant förslag skulle innebära ett allvarligt hot mot den svenska kollektivavtalsmodellen. När det gäller övriga planerade initiativ på utskottets område kommer utskottet att noga bevaka dessa och återkomma till dem inom ramen för varje enskilt förslag.

Ett enigt utskott har tidigare uttalat att det är centralt att medlemsstaternas kompetens på det arbetsrättsliga området värnas i EU-samarbetet och att detta har varit en grundbult i det svenska förhållningssättet sedan Sverige gick med i EU (utl. 2017/18:AU11). Utskottet har naturligtvis inte ändrat uppfattning i denna fråga och anser att utgångspunkten även fortsättningsvis måste vara att frågor inom det arbetsrättsliga området som saknar tydlig gränsoverskridande dimension i första hand bör hanteras på nationell nivå.

Lönebildning är otvetydigt nationell kompetens. Artikel 153.5 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt undantar uttryckligen ”löneförhållanden, föreningsrätt, strejkrätt och lockout” från EU:s lagstiftningskompetens inom det socialpolitiska området. Utskottet menar att alla rättsliga initiativ på det lönepolitiska området, oavsett utformning, riskerar att allvarligt störa självreglerande kollektivavtalssystem, såsom det svenska systemet.

I Sverige tar arbetsmarknadens parter genom kollektivavtalen det huvudsakliga ansvaret för villkoren på arbetsmarknaden. Kollektivavtalen är parternas instrument för att hantera och ta ansvar för de intressekonflikter som uppstår i relationen mellan arbetsgivare och arbetstagare. Den svenska arbetsmarknadsmodellen har över tid visat sig vara robust och framgångsrik. Den vilar på att parterna har en långtgående självständighet att själva reglera arbetsmarknadens villkor utan statlig inblandning. Det förutsätter att parterna tar ett självständigt och gemensamt ansvar för regleringen av viktiga frågor, inte minst för lönebildningen.

Utskottet vill med full kraft understryka att EU-lagstiftning om minimilöner skulle innebära att partsautonomin i Sverige undermineras. På sikt skulle det innebära att den svenska arbetsmarknadsmodellen undergrävs i sin helhet. Det är enligt utskottet därför avgörande att kommissionens kommande förslag inte blir ett direktiv. Ett direktiv skulle allvarligt och omedelbart störa den nationella partsautonomin som är en så viktig del av den svenska arbetsmarknadsmodellen. Sverige bör därför på bred front aktivt verka för att kommissionen inte går vidare med sina planer om ett rättsligt instrument för minimilöner.

Mot denna bakgrund anser arbetsmarknadsutskottet att utrikesutskottet i sin granskning av Kommissionens arbetsprogram 2020 bör lyfta fram att kommissionen inte bör lägga fram det aviserade förslaget om minimilöner och framhålla att ett direktiv om minimilöner skulle innebära ett allvarligt hot mot den svenska kollektivavtalsmodellen.

Utskottet kommer även fortsättningsvis att noga granska lagstiftningsinitiativ från EU och aktivt verka för att den svenska arbetsmarknadsmodellen värnas inom EU-samarbetet.

Stockholm den 18 februari 2020

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Gulan Avcı

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Gulan Avcı (L), Mats Green (M), Saiila Quicklund (M), Magnus Persson (SD), Helén Pettersson (S), Martin Ådahl (C), Ali Esbati (V), Josefin Malmqvist (M), Ebba Hermansson (SD), Johan Andersson (S), Sofia Damm (KD), Leila Ali-Elmi (MP), Malin Danielsson (L), Johanna Haraldsson (S), Sara Gille (SD) och Patrik Engström (S).

Särskilda yttranden

1. Kommissionens arbetsprogram 2020 (M)

Mats Green (M), Saila Quicklund (M) och Josefin Malmqvist (M) anför:

Vi har i detta yttrande valt att fokusera på det aviserade förslaget om ett rättsligt instrument i fråga om minimilöner då detta i dagsläget är det enskilt mest oroande förslaget. Vi har även en rad övriga synpunkter på kommissionens prioriteringar och ambitioner, bl.a. när det gäller den sociala pelaren som vi kraftigt avvisat från start då vi anser att den leder till mer överstatlighet på det socialpolitiska området. Vi kan konstatera att flera av de prioriteringar som kommissionen nu gör kan härledas till den sociala pelaren, t.ex. just förslaget om minimilöner men även förslaget om arbetslöshetsåterförsäkringen för att bara nämna några. Dessa förslag riskerar bl.a. att fullständigt undergräva och tränga undan den svenska arbetsmarknadsmodellen. Vi befärrar att detta bara är början på de konsekvenser den sociala pelaren kommer att ha. Vi kommer att återkomma till de olika sakfrågorna i andra sammanhang, t.ex. vid överläggningar med regeringen.

2. Kommissionens arbetsprogram 2020 (SD)

Magnus Persson (SD), Ebba Hermansson (SD) och Sara Gille (SD) anför:

Vi har i detta yttrande valt att fokusera på det aviserade förslaget om ett rättsligt instrument i fråga om minimilöner eftersom det oroar oss mest. Vi har även andra synpunkter på kommissionens prioriteringar, bl.a. när det gäller den sociala pelaren, och vi kommer att återkomma till de olika sakfrågorna i andra sammanhang, t.ex. vid överläggningar med regeringen. Vi anser att ett europeiskt samarbete i första hand bör vila på mellanstatlig grund, där Sverige kan delta i den mån det från svenskt perspektiv är lämpligt.

3. Kommissionens arbetsprogram 2020 (KD)

Sofia Damm (KD) anför:

Jag har i detta yttrande valt att fokusera på det aviserade förslaget om ett rättsligt instrument i fråga om minimilöner eftersom det oroar mig mest och är mest brådskande, och eftersom det är viktigt med en samsyn över partigränserna i denna fråga. Jag har även andra synpunkter på kommissionens prioriteringar, t.ex. när det gäller en europeisk arbetslöshetsåterförsäkring och den sociala pelaren. Jag kommer att återkomma till de olika sakfrågorna i andra sammanhang, bl.a. vid överläggningar med regeringen och i utskottets kommande betänkande om arbetsrätt där Kristdemokraterna har ett yrkande om att regeringen bör verka för att socialpolitik förblir en nationell kompetens.